

PROMETNIK

LIST UČENIKA SREDNJE PROMETNE ŠKOLE MOSTAR, 2012./13., • BROJ 12

Vijesti ♦ Stručne teme ♦ Ekologija ♦ Intervju ♦ Književnost
♦ Putovanja ♦ Briga društva ♦ Sport ♦ Zabava ♦ Fotozapisi

PROMETNIK
LIST UČENIKA
SREDNJE PROMETNE ŠKOLE MOSTAR

Nakladnik
Srednja prometna škola Mostar

Za nakladnika
Zoran Landeka, dipl. ing.

Adresa nakladnika
Dr. Mile Budaka 26
88000 Mostar
www.tel.net.ba/prometna-skola
e-mail:
prometna.skola.mostar@tel.net.ba

Uredništvo
Sanja Cigić, bibl.
Josipa Lucović, prof.
Viktor Zubac, prof.

Suradnici lista:
profesori: A. Andričić, M. Bubalo, B. Falak,
A. Božić-Karlušić, M. Knezović, Z. Kordić,
Z. Landeka, A. Madžar, Z. Mikulić, M. Orešković,
I. Pejković, M. Planinić, S. Pandža, D. Sabljčić,
J. Šapina, M. Tomić, G. Vidačak

učenici: D. Bošković, N. Buconjić, A. Čović,
F. Čorić, B. Draško, N. Drinovac, S. Džakula,
F. Filipović, K. Gagro, J. Glibić, G. Korać,
M. Krešić, J. Krtalić, I. Krvavac, I. Markić, T. Pavlović, M. Trlin i članovi svih sekcija

tehnička podrška: Anđelko Krešić

Tisak
Logotip d.o.o., Široki Brijeg

Naklada
550 primjeraka

Slika na naslovnici:
Sv. Josip s djetetom Isusom

Uvodna riječ ravnatelja

Dragi učenici i djelatnici,

Tek kad se sve stavi na papir jasnije se vidi kako se puno i naporan radilo. Mnogo toga ćemo imati priliku pročitati u novom broju *Prometnika*. Svjesni smo obveze koju smo sebi zadali i koju moramo uspješno i ovoga puta opravdati pred tolikim pohvalama koje nam svakodnevno stižu s raznih strana. Ponovno se možemo pohvaliti vrijednim uspjesima, sportskim rezultatima, sudjelovanjima na natjecanjima znanja, humanitarnim djelovanjem i stalnim napretkom škole. Još mnogo takvih uspjeha želim svima nama u budućnosti, a sve one koji žele pisati pozivam da se aktivno uključe u stvaranje novih ideja i tako budu dio svijetle povijesti zabilježene na stranicama školskoga lista. Možda rad i učenje nisu najzabavnije stvari na svijetu, ali zasigurno nema većeg užitka od ubiranja njihovih plodova. Radite i vrijedno stvarajte kako biste gradili još originalnije putove kojima ćemo zajednički hoditi.

Zoran Landeka

Sadržaj

Vijesti

7

Zdravi život

10

Stručne teme

12

Iz jezične riznice

20

Književnost

22

Fotografisanje

28

Intervju

32

Briga društva

34

Kaligrafija

38

Putopis

42

Sport

47

Zabava

53

*Svim čitateljima,
posebice dragim učenicima,
profesorima, suradnicima,
djelatnicima i prijateljima
Srednje prometne škole
upućujemo najiskrenije čestitke
u povodu Dana škole
i svetkovine svetoga Josipa,
našega zaštitnika.*

Uvodna riječ uredništva

Dragi čitatelju, stari ili mladi, radoznali ili manje radoznali, 12. broj *Prometnika* je pred tobom. Od prošlogodišnjeg broja nije manjkalo aktivnosti. Bilježili smo sve riječju ili fotozapisima, uređivali i osmišljavali zanimljive sadržaje koji će te privući. Prvo ćeš vjerojatno potražiti svoj uradak, fotografiju svoga razreda, zanimljivosti i zabavu. Privući će te i članci s izleta, ekskurzije i maturalne zabave. Ima mnoštvo sadržaja iz struke. Sve to smo željeli prikazati na što jednostavniji način, približiti ti draž putovanja i zabave.

Stručnim temama smo unijeli ozbiljnost i potrebne informacije, jer *Prometnik* je ipak list strukovne škole. Vjerujemo kako ćeš razumjeti da smo se trudili i svaka je rečenica protkana radom, a nećeš nam zamjeriti na mogućim pogrješkama ili propustima.

Svi naši napori, želje i stvaranja su pred tobom, u ruci držiš naš trud pa odvoji vrijeme za čitanje svoga lista i s nama već razmišljaj o stvaranju sljedećega.

19. ožujka - Dan lastavica

Lastavice se vraćaju i nagovještavaju početak proljeća. Njihov povratak obilježava se 19. ožujka pa se tada slavi Dan lastavica. Ove prekrasne male ptice selice iz porodice *Hirundinidae* vraćaju se iz toplih krajeva u naše podneblje.

Svi smo vidjeli gnijezda lastavica koja nalazimo ispod krovova, mostova ili na zgradama. Gnijezda grade od blata pomiješanog sa slinom i perjem i tipičnog su zdjelastog oblika s jednim otvorom. Lastavice se mogu prepoznati po specifičnom obliku repa, koji izgleda poput rašlji. Dugačak rep poboljšava njihovo manevriranje u lovu na kukce, a po dužini i obliku repa možemo razlikovati njihove spolove. Ovaj specifični oblik repa bio je inspiracija i za imenovanje drugih vrsta životinja poput jednog od najvećih europskih leptira, **lastin rep** (*Papilio machaon*).

Lastavice koje vidimo u našim krajevima razmnožavaju se u Europi, a zimu provode u toplijim krajevima (u Africi). **Lastavica pokućarka** (*Hirundo rustica*) jedna je od takvih vrsta. Ovu vrstu lastavice jednostavno prepoznamo po dugom repu, prekrasnom tamnomodrom perju na leđima, crvenom perju u prednjem dijelu glave i vrata i bijelome truhu. Mužjaci imaju duže repove koji se ženjkama posebno sviđaju. Ženke biraju „zgodnije” mužjake, a to su oni s dužim repovima. Kad jednom nađu partnera, lastavice su u pravilu monogamne i zajedno sa svojim partnerom othranjuju mlade.

Parovi se nakon zimovanja u Africi vraćaju u isto gnijezdo, pogotovo ako su u njemu godinu prije uspješno othranili svoje potomke. Novo-

rođeni ptići vraćaju se i gnijezde u blizini mjesta gdje su rođeni i othranjeni. Iako su lastavice monogamne životinje, ženke često i nisu najvjernije. Naime, sklone su malim prijevarama o kojima njihovi mužjaci nemaju pojma. Kada mužjak leži na jajima, a ženka je u lovu na kukce, zna se dogoditi da lagano skrene s kursa. Mužjaci koji nemaju partnericu pare se s takvim ženjkama koje poslije jaja liježu u svoja vlastita gnijezda, gdje tata na kraju uza svoju djecu othranjuje i tuđu.

Ljudi su lastavicama pridodali razna značenja i simbole. Tako lastavice simboliziraju nadu i plodnost, a Rimljani su vjerovali da je velika nesreća naškoditi lastavici. Pomorci su nosili tetovaže lastavica koje su im davale poseban status i štatile ih na njihovim putovanjima.

19. ožujka - Dan očeva

Premda se u nas općenito smatra kako je odgoj djece ženski posao i kako bi briga za to u obitelji trebala biti povjerena isključivo majkama, sve se glasnije čuje i glas očeva. Nažalost, ponajviše kad je posrijedi konfliktan razvod od dojučerašnjih partnerica, često i zbog nerazumnih odluka mjero-davnih institucija koje očevima u većem ili manjem opsegu odriču pravo na roditeljstvo. No, ostavimo ovu temu za neki drugi put. Kako bilo, **19. ožujka i hrvatski očevi obilježavaju svoj blagdan, DAN OČEVA.** Riječ je o datumu koji se podudara s blagdanom Josipovo, a kako je SV. JOSIP bio glava obitelji, u pojedinim našim krajevima i drugim državama upravo taj dan slavi se kao Dan očeva (primjerice u Belgiji, Portugalu, Španjolskoj). Odavna ljudi obilježavaju Dan očeva: najstariji zapis na kojem se spominje potječe još iz staroga Babilona. U novijoj povijesti,

Dan očeva prvi se put slavio 19. lipnja 1910. godine u mjestu Spokane u američkoj državi Washington. Ubrzo se proslava proširila i po drugim gradovima Sjedinjenih Država, a nije trebalo dugo da se proširi na cijeli svijet. Čestitkama očevima pridružuje se i uredništvo *Prometnika*. Evo nekoliko mudrih izreka za očeve:

Čovjek zna da stari kad počne nalikovati na svoga oca.

Gabriel Garcia Marquez

Ne mogu se sjetiti niti jedne potrebe iz djetinjstva toliko snažne kao što je potreba za očevom zaštitom.

Sigmund Freud

Stvarno bogat čovjek je onaj kojem djeca potrče u zagrljaj svaki put kad ima prazne ruke.

Nepoznati autor

Otac! - Samom Bogu nismo mogli nadjenuti prikladnije ime.

William Wordsworth

Kratka kronika iz Školskoga ljetopisa

13. ožujka 2012. – sastanak Aktiva ravnatelja srednjih škola u HNŽ-u

16. ožujka 2012. – svečana sjednica Nastavničkoga vijeća u povodu Dana škole

19. ožujka 2012. – Dan škole, Prometnik br. 11, školska priredba i proglašenje najboljih učenika

21. ožujka 2012. – sjednica Školskoga odbora

27. ožujka 2012. – u ime strukovnih škola županije ravnatelj nazočio Sajmu gospodarstva Mostar s predstavnicima Obrtničke komore RH i Grada Zagreba

10. travnja 2012. – Skupština Asocijacije ravnatelja srednjih škola u BiH u Livnu.

U školi akcija darivanja krvi, odazvalo se 13 učenika

27. travnja 2012. – 3. svibnja 2012. – stručna ekskurzija učenika Budimpešta – Prag – Beč

10. svibnja 2012. – Dani hrvatskoga jezika u Čitluku, županijsko natjecanje.

Učenici osvojili prvo mjesto u odbojkaškom natjecanju srednjih škola Grada Mostara

18. svibnja 2012. – maturalna zabava u Eri

24. svibnja 2012. – opći stručni nadzor Zavoda za školstvo

25. svibnja 2012. – recertifikacija škole ISO 9001:2008, TÜV Adria

30. svibnja 2012. – sjednica Nastavničkoga vijeća na kraju nastavne godine za završne razrede

8. lipnja 2012. – nagradni izlet za učenike u Sinj i Split

14.-19. lipnja 2012. – završni ispiti za učenike

21. lipnja 2012. – sjednica Nastavničkoga vijeća na kraju nastavne godine

25.-26. lipnja 2012. – upisni rok u prve razrede

4. srpnja 2012. – sjednica Školskoga odbora

6. srpnja 2012. – druženje djelatnika u Etno selu Marića gaj u Ružićima kod Gruda

20.-24. kolovoza 2012. – popravni ispiti

29.-31. kolovoza 2012. – stručno usavršavanje djelatnika

31. kolovoza 2012. – sjednica Nastavničkoga vijeća i pripreme za novu školsku godinu

3. rujna 2012. – prvi dan školske 2012./2013. godine

5. listopada 2012. – Dan učitelja, izlet u Boku Kotorsku

10. listopada 2012. – natjecanje učenika mostarskih srednjih škola u atletici: Josip Ereiz – 800 m, prvo mjesto; Erika Nakić – bacanje kugle, drugo mjesto

26. listopada 2012. – Dani kruha i zahvalnosti za plodove zemlje

16. studenoga 2012. – natjecanje srednjih škola u malom nogometu, osvojeno treće mjesto

16.-17. studenoga 2012. – posjet Sajmu knjiga i učila Interliber u Zagrebu

19.-20. studenoga 2012. – Sajam srednjih škola Grada Mostara

22.-24. studenoga 2012. – ravnatelj na regionalnoj konferenciji ravnatelja jugoistočne Europe u Sarajevu

10. prosinca 2012. – akcija darivanja krvi, 13 učenika

11.-18. prosinca 2012. – ravnatelj na seminaru *Kako poboljšati kvalitetu obrazovnoga sustava u HNŽ-u*, Oslo – Lillehammer, Norveška

21. prosinca 2012. – završetak prvog obrazovnog razdoblja, božićno druženje djelatnika

8.-9. siječnja 2013. – stručno usavršavanje djelatnika

21. siječnja 2013. – sjednica Školskoga odbora

23. siječnja 2013. – sjednica Nastavničkoga vijeća

20.-21. veljače 2013. – ravnatelj na seminaru Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje u Sarajevu o temi *Analiza zanimanja i evaluacija u obrazovanju*

Priredio: Zoran Landeka, ravnatelj

Uređenje školskog dvorišta

Nekoliko naših vrijednih učenika i djelatnika odazvalo se subotnjoj akciji uređenja školskog dvorišta. Pripremili su teren za sadnice stabala i grmlja, uredili zemljište i posijali novi travnjak. U jednom dijelu novog parka postavili su stazu za šetnju. Škola ovom aktivnošću promiče ekološke spoznaje, posebno odgoj mladeži za potrebe očuvanja okoliša, razvijanje ekološke svijesti mladih ali i odraslih. Ova akcija je početak naših nastojanja da uz skromne kapacitete ali veliku volju učini-

mo naš svakodnevni prostor ugodnijim i zdravijim za boravak.

Zrakoplovni prometnici ponovno u našoj školi

Zračna luka Mostar i Srednja prometna škola su svoju višegodišnju suradnju upotpunili potpisivanjem Memoranduma o razumijevanju. Na temelju ovoga sporazuma je u ovoj školskoj godini bilo moguće upisati u prvi razred novu generaciju zrakoplovnih prometnika. Inicijator projekta je inženjer zračnog prometa Marko Đuzel, a njegovu ideju su prihvatili direktor Zračne luke Mostar Marin Raspudić i ravnatelj Srednje prometne škole Mostar Zoran Landeka.

Zračni promet se brzo razvija i postoji velika potreba za visokoobrazovnim kadrom, ali i za srednjom stručnom spremom. Započeti projekt predstavlja temelje budućnosti zračnog prometa u Mostaru i nadamo se kako će nakon završene srednje škole većina tih mladih ljudi nastaviti svoje visoko obrazovanje za inženjere zračnog prometa.

Zračna luka će omogućiti obavljanje stručne prakse i osigurati nastavni kadar za stručne predmete. Urađene su izmjene i dopune postojećeg nastavnog plana i programa s namjerom da ovaj smjer u Srednjoj prometnoj školi postane i ostane redovita ponuda za upis i sljedećih školskih godina.

Socijalni dan

Vijeće učenika je uz pomoć školske uprave odabralo sedam učenika, koji su sudjelovali na *Socijalnom danu*, održanom 18. listopada 2012. godine. Socijalni dan podržale su brojne institucije i tvrtke koje su volonterima ustupile radna mjesta. Naši učenici su bili raspoređeni u Federalnom ministarstvu prometa i komunikacija, Hrvatskoj pošti d.o.o. Mostar i Centru za uklanjanje mina. Većini učenika je ovo bilo prvo sudjelovanje u ovakvom projektu. Učenički dojmovi su vrlo pozitivni, zbog susretljivosti institucija u kojima su volontirali.

Upoznali su se s poslovnim djelokrugom i ljudima iz navedenih ustanova. Sudjelovali su: Andrea Tokmakčija, Kristina Pavlović, Barbara Obradović, Filip Filipović, Josip Juričić, Renato Prskalo i Roberto Pavlović.

Filip Filipović, III.₆

Dani kruha i zahvalnosti za plodove zemlje

Posljednji je petak u listopada. Uobičajeno je da taj dan obilježavamo Dane kruha i zahvalnosti za plodove zemlje. Priredili smo prigodan program, a izložbu zamislili kao natjecateljsku. Najvrjedniji učenici i najmaštovitiji stol bit će nagrađeni jednodnevnim izletom.

Željeli smo pobijediti. Danima smo se dogovarali i osmišljavali kako biti bolji od drugih. Poučeni

prethodnim godinama znali smo da će konkurencija biti jaka. Donijeli smo korpe pune peciva, voća, povrća, vina i kolača. Trudili smo se urediti stol na kojem ćemo prokati tradicionalno s modernim, a u prvi plan staviti kruh kao simbol života, sklada, obitelji i dobrote. Kruh je naš početak, dio svakog obroka, povod okupljanja obitelji u molitvi. Smisao je postojanja i simbol vjere. Nažalost, danas je mnogo ljudi koji nemaju sredstva za kruh. Uz natjecateljsku manifestaciju proveli smo i humanitarnu akciju prikupljanja novčanih sredstva za naše misionare u Africi

koji pokorno, strpljivo, ali s mnogo ljubavi pomažu siromašnima. Kruh treba dijeliti i biti sretan što to možeš. Mi to možemo. Zbog toga smo dali sve od sebe da pokažemo kako zahvaljujemo Bogu za svaki dar i blagoslov kojim nas prati u životu.

Trud se isplatio, pobijedili smo i doživjeli duhovnu radost, a naš rad ćemo proslaviti obećanim putovanjem. (Ines Markić, III.)

Suradnički rad o Šimiću

Mješoviti tim Srednje prometne škole i Saobraćajne škole za temu istraživanja dobio je *Lik i djelo Antuna Branka Šimića*. Članovi tima dobili su posebna zaduženja vezana za istraživački rad. Dio učenika posjetio je odjel periodike Narodne knjižnice HNŽ-a gdje su saznali i pribilježili mnogo detalja o životu i književnom djelovanju spomenutog pjesnika. Nazočili smo i predavanju profesora Zdravka Kordića, koje je bilo upriličeno u čitaonici knjižnice i kroz njegovo iznimno kvalitetno izlaganje saznali mnoštvo podataka iz Šimićeva životopisa s kritičkim osvrtom na njegov književni rad. Jedna skupina učenika poslužila se elektroničkim medijima s ciljem pronalaska dodatnih zanimljivosti. Posjetili smo rodnu kuću A. B. Šimića u Drinovcima u kojoj smo imali prigodu vidjeti prijepis njegovih ocjena, izvadak iz Matične knjige rođenih kao

i staru trgovačku knjigu Antunova oca Martina, imućna i ugledna trgovca. U Šimićevoj spomen-kući snimili smo brojne fotografije. Prikupili smo zanimljive

materijale kojima smo obogatili dosadašnje znanje o tom velikanu pisane riječi. Na portfoliju smo uvrstili samo najzanimljivije podatke. Učenici su ozbiljno i odgovorno obavili istraživački i praktični dio projekta te tako zaslužili pohvale svojih mentora.

Uskoro ćemo u prizemlju škole imati priliku vidjeti izložene radove našega i svih timova koji su sudjelovali na Sajmu srednjih škola. Izložba se predstavlja u svim srednjim školama u gradu.

Članovi tima:

Srednja prometna škola:

1. Ivana Komlen
 2. Ines Markić
 3. Andrea Vrančić
 4. Duško Bošković
 5. Danijela Sabljčić
- mentorica

Saobraćajna škola:

1. Amina Šoše
 2. Amina Šuta
 3. Haris Falan
 4. Nazif Čilić
 5. Adnan Žetica
- mentor

Ravnatelj u radnom posjetu – norveška iskustva

Na poziv Nansen Dialog Centra (NDC) i norveškog partnera Nansen akademije iz Lillehammera, naš je ravnatelj od 11. do 18. prosinca 2012. godine boravio u radnom posjetu norveškom okrugu Oppland. Poziv je bio upućen Vladi Hercegovačko-neretvanske županije, Ministarstvu prosvjete, znanosti, kulture i športa, Zavodu za školstvo Mostar, Pedagoškom zavodu i ravnateljima pojedinih škola u HNŽ-u.

U sklopu posjeta, predstavnici ovih ustanova sudjelovali su na više predavanja i radionica o obrazovnom sustavu u HNŽ-u koristeći iskustva i metode iz norveške prakse. Također, izaslanstvo je posjetilo Parlament okruga Oppland, te povijesne i kulturne znamenitosti koje ova regija ima.

Školsko natjecanje iz matematike

Školsko natjecanje iz matematike održano je 14. veljače 2013. godine u prostorijama škole. Sudjelovala su 23 učenika od prvog do četvrtog razreda.

Na županijsko natjecanje idu učenici koji su osvojili od prvog do šestog mjesta. Ono će se održati 23. ožujka 2013. godine. Šest najboljih su: Monika Rajič I.₃, Marinela Tokmakčija II.₁, Ivana Bošnjak III.₃, Luka Lovrić II.₅, Sanja Bošković II.₆ i Bojan Sudar III.₃.

Plivanje, lijep i zdrav sport

Plivanjem pokrećemo sve mišiće ne opterećujući zglobove, a nije važna niti životna dob niti tjelesna spremnost da biste se njime bavili. Stručnjaci tvrde da plivanje podiže srčanu frekvenciju pa je potrošnja energije pri plivanju najveća.

Plivanjem se može potrošiti do 500 kalorija na sat.

Trčanje, pravi užitak

Zahtijeva malo vremena, a troši mnogo kalorija. Prije početka tijelo se treba zagrijati vježbama istezanja. Dok trčimo, pravilno dišimo, a ruke blago odmaknimo od tijela i savijmo u laktu. Po završetku, ponovno izvedimo vježbe istezanja.

Trčanjem se potroši do 600 kalorija na sat.

Biciklom do zdravlja

Vožnjom bicikla trošimo energiju i jačamo noge. U početku ne pokušavajmo manje okretati pedale koristeći veću brzinu, jer ćemo se više umoriti. Počnimo od srednjih brzina i vozimo umjerenim ritmom onoliko kilometara koliko smo sposobni.

Možemo potrošiti više od 500 kalorija na sat.

Rolanje na svježem zraku

Nekoliko sati rolanja tjedno, pomoći će nam pravilno oblikovati tijelo i ojačati noge. Prije početka izvedimo vježbe istezanja zglobova i tetiva. Uvijek koristimo štitnike za koljena i rolajmo tako da gornji dio tijela bude krut, a koljena blago savijena.

Rolanjem se potroši do 300 kalorija na sat.

Ekološka sekcija

Uravnotežena prehrana

Ključ zdravog života je uravnotežena prehrana. Zvuči jednostavno. Na koji način je najlakše postići ravnotežu ishrane? Bitno je uključiti različitu hranu, na osnovu temeljnih grupa hrane u odgovarajućim količinama. Najbitnije je znati koja hrana čini temeljnu grupu hrane, a koja hrana je dodatak.

Pet je temeljnih grupa hrane:

- voće – svježe, sušeno i konzervirano voće
- povrće – svježe, smrznuto ili konzervirano povrće i mahunarke
- proizvodi od žita – kruh, žitarice, tjestenina, riža i rezanci
- mliječni proizvodi – mlijeko, jogurt, sir, pojačano sojino mlijeko
- meso i zamjena za meso – meso, riba, perad, jaja, orašasti plodovi i mahunarke.
- dodatci poput sladoleda, čipsa, čokolada, slatkih keksi i alkohola.

Ne postoji određena količina serviranja za masnoće i ulja, ali se preporučuje 1 ½ žličica masnoće svaki dan, naravno odabirući zdrave margarine i ulja poput kanolinog, maslinovog, suncokretovog, sojinog i kikirikijevog.

Uravnoteženi večernji obroci – jednostavno poput 1, 2, 3!

Postoji jednostavna formula koja vam može pomoći da svojoj obitelji osigurate uravnotežene i zdrave večernje obroke. Zove se 1, 2, 3!, a primjenjuje načela „modela tanjura“, zdravih smjernica za prehranu koje su razvili nutricionisti. Koncept je jednostavan. Zamislite da je hrana na vašem tanjuru podijeljena u šest porcija. Idealno bi bilo da su jedna porcija bjelančevine, dvije porcije ugljikohidrati i tri porcije, ili pola vašega tanjura, povrće.

- 1. Hrana s bjelančevinama:** Za večeru je potrebna samo mala količina bjelančevina. Jedna porcija mesnih bjelančevina stane otprilike u jedan dlan ruke.
- 2. Hrana s ugljikohidratima:** Za večeru, četvrtina vašeg tanjura treba sadržavati ugljikohidrate, poput tjestenine, rezanaca, riže i kruha.
- 3. Povrće:** Tri porcije povrća za večeru znači da ste na dobrom putu da konzumirate pet porcija povrća dnevno! Tri serviranja bi trebala napuniti polovicu tanjura. Uključite povrće različitih boja u svakom obroku, kako biste uživali u različitim hranjivim vrijednostima svakoga.

KAKO SE DODATCI ILI GRICKALICE UKLAPAJU?

Dodatci su „grickalice“ koje jedemo više radi užitka nego zbog hranjivih vrijednosti. To nije hrana koju treba konzumirati svaki dan, jer obično sadrže više energije, masnoće, soli i šećera. Najbolje je samo povremeno konzumirati hranu poput sladoleda, kekisa, kolača, čokolade, čipsa, šlaga, alkohola ili sokova.

Ekološka sekcija

DIREKTNA POŠTA

Iako je uobičajeno mišljenje da se sve reklame iz poštanskog sandučića bacaju u smeće, istraživanja pokazuju da je direktna pošta vrlo djelotvoran marketinški model. Najčešće korišten oblik direktnog marketinga je direktna pošta. Riječ je o dobro osmišljenom načinu komuniciranja s mogućim potrošačem gdje pisma moraju biti personalizirana, lagana za čitanje i razumljiva. U poslovnom svijetu, u kojem je konkurencija sve veća, direktna pošta predstavlja neizostavno marketinško sredstvo svake tvrtke koja želi povećati i unaprijediti prodaju, pridobiti nove i zadržati stare potrošače.

Što je direktna pošta

Vrsta pošiljke koja sadrži identične reklamne, promidžbene, marketinške i oglasne poruke, koje se šalju velikom broju primatelja i nema karakter osobnog dopisivanja. Može biti adresirana i neadresirana. Dimenzije su predviđene kao za pismo. Direktna pošta uključuje promotivna pisma, kataloge, free-trial CD-ove i slične instrumente, koji se šalju na određene adrese koristeći usluge pošte ili sličnih organizacija.

Sredstva direktne pošte:

- letak (reklamna poruka, flajer)
- katalog
- poslovna čestitka
- reklamni uzorak
- sredstva poslovne reprezentacije (kalendar, rokovnik i sl.).

Vrste direktne pošte

- **Adresirana direktna pošta** predstavlja najekonomičniji vid izravnog obraćanja korisniku uz puno ime i prezime, odnosno naziv i adresu primatelja. Najveća masa pošiljke adresirane direktne pošte je 1000 g. U jednoj predaji jedinici poštanske mreže korisnik može predati najmanje 100 pošiljaka adresirane direktne pošte.
- **Neadresirana direktna pošta** predstavlja marketinško sredstvo koje omogućuje promociju proizvoda i usluga, a distribuira se ciljnoj skupini na određenom geografskom području, kućanstvima ili korisnicima poštanskih pregradaka. Najveća masa pošiljke neadresirane direktne pošte je 100 g. U jednoj jedinici poštanske mreže korisnik može predati najmanje 1000 pošiljaka neadresirane direktne pošte.

Rokovi za prijenos i uručenje

Rok za uručenje pošiljaka je pet radnih dana, računajući od narednog dana od nadnevka prijema pošiljaka. U rokove prijensa i uručjenja ne računaju se dani prijema pošiljke, subota, nedjelja, dani državnih praznika, vjerskih blagdana i drugi neradni dani, ako

pošta tim danima ne vrši dostavu i isporuku pošiljaka.

Cijene izražene u konvertibilnim markama

Stopa	Masa u gramima	Komada na godišnjoj razini		
		od 30 do 30.000	od 30.001 do 50.000	više od 50.001
I	do 20 g	0,40	0,35	0,30
II	21-50 g	0,50	0,45	0,40
III	51-100g	0,60	0,55	0,50
IV	101-250g	0,70	0,65	0,60
V	251-500g	1,20	1,10	1,00
VI	501-1000	1,80	1,50	1,20

Zašto koristiti direktnu poštu

To je najbolji način da:

- Započnete novi posao
- Otkrijete potencijalne korisnike
- Unaprijedite i personalizirate odnos sa stalnim korisnicima
- Upoznate kupce s novim proizvodima
- Povećate prodaju
- Procijenite rezultate marketinške kampanje, koristeći uslugu plaćenog odgovora.

*Kristina Gagro, III.₃
Filip Ćorić, III.₃*

Hrvatska pošta Mostar

besplatni info telefon 080 088 088 www.post.ba

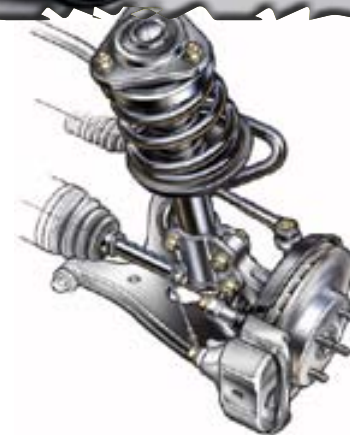

Ovjesi kotača

– McPhersonova opružna noga

Pojedinačni ovjes kotača mora izdržati brojne sile koje djeluju na vozilo pri vožnji u zavoju i po neravninama na cesti. Zahtijeva slabije opruge pa kotači bolje leže na cesti i kod punog opterećenja imaju negativan nagib što poboljšava njihov rad u zavoju i rasterećuje opruge. Kotač se oslanja na oprugu, giba se gore i dolje, i tako osigurava stabilnije upravljanje vozilom. Kotači se okreću u raznim smjerovima pri čemu se ne smije znatnije promijeniti nagib, podešenost, trag i međuosovinski razmak, kako bi se sačuvale vozne karakteristike.

U osobnim vozilima sve više se koristi samo jedno – donje poprečno rame spojeno s opružnom nogom. Ovakav ovjes je nazvan, po svom konstruktoru, McPhersonova opružna noga. Pri okretanju kotača upravljачem okreće se i opružna noga

koja je gore i dolje okretljivo pričvršćena na karoseriju, odnosno na poprečno rame. Opružna noga je ujedno i amortizer. Primjenom opruga i kvalitetnih amortizera omogućava se smanjivanje visine automobila tj. njegovo spuštanje do pet centimetara.

Približavanjem podlozi postižu se značajna poboljšanja u upravljanju vozilom. Ovakva konstrukcija, sastavljena od amortizera i opruga u svakom trenutku osigurava optimalnu upravljivost uz zadovoljavajuće zadržavanje funkcije amortiziranja uobičajenih neravnina na putu. Tako je postignut savršen kompromis između upravljivosti i udobnosti. Dio karoserije na koji se opružna noga oslanja i na kojem je pričvršćena mora biti izrađen od tvrdog materijala. Pri McPhersonovim ovjesima se nagib kotača samo malo mijenja pri gibanju.

Slavko Pandža, prof.

Global Positioning System

Global Positioning System (GPS, iz engl. dosl. *Globalni pozicijski sustav*), američki svemirski globalni navigacijski satelitski sustav

GPS omogućuje pouzdano pozicioniranje, navigaciju i vremenske usluge korisnicima širom svijeta na kontinuiranoj osnovi u svim vremenskim uvjetima, danju i noću, svugdje na Zemlji ili blizu nje, ondje gdje postoji neometan kontakt s četiri ili više satelita GPS-a. Sastoji se od tri segmenta: svemirskog, kontrolnog i korisničkog. Svemirski segment sastoji se od 24 do 32 satelita u srednjoj Zemljinoj orbiti, a uključuje i potisnike potrebne za njihovo lansiranje u orbitu. Kontrolni segment sastoji se od glavne kontrolne stanice, alternativne glavne kontrolne stanice i baze dodijeljenih i zajedničkih zemaljskih antena i nadzornih stanica. Korisnički segment sastoji se od stotina tisuća američkih i savezničkih vojnih korisnika sigurne usluge preciznog pozicioniranja GPS-a, te desetaka milijuna civilnih, komercijalnih i znanstvenih

korisnika usluge standardnog pozicioniranja. Sateliti GPS-a odašilju signale iz svemira koje GPS prijammnici koriste za prikazivanje trodimenzionalne lokacije (latitude, longitude i altitude) i preciznog vremena.

GPS je postao široko korištena pomoć u navigaciji širom svijeta i korisno pomagalo za izradu karata, trgovinu, znanstvena istraživanja, praćenje i nadzor te hobije kao što su geocaching i waymarking. Osim navedenog precizna vremenska referencija koristi se u mnogim primjenama uključujući znanstvena istraživanja potresa te kao vremenski sinkronizacijski izvor za protokole mobilnih mreža.

GPS je postao glavno uporište transportnih sustava širom svijeta, osiguravajući navigaciju za zrakoplovne, kopnene i pomorske operacije. Pomoć u katastrofama i usluge hitnih službi ovise o GPS-u u smislu lokacijskih i vremenskih mogućnosti nužno potrebnih u njihovim misijama spašavanja života. Precizno vrijeme koje pruža GPS olakšava svakodnevne aktivnosti poput bankarstva, funkcioniranja mobilnih telefona pa čak i nadzor nad električnom mrežom. Poljoprivrednici, geodeti, geolozi i nepregledno mnoštvo drugih stručnjaka obavljaju svoj posao djelotvornije, sigurnije, ekonomičnije i preciznije koristeći besplatne i dostupne signale GPS-a.

Odabrao: Mario Bubalo, prof.

Kako se ponašati u prometu zimi

Svaka zima potakne rasprave što treba napraviti i kako postupiti prilikom vožnje po snijegu i ledu. U ovom članku ćemo dati konkretne savjete o vožnji u zimskim uvjetima.

Prema zakonu o sigurnosti prometa na cestama, zimskim uvjetima se smatra kolnik prekriven snijegom ili kada je na kolniku poledica. U takvim uvjetima zabranjeno je prometovanje vozilima bez propisane zimske opreme, te teretnim automobilima s priključnim vozilom. Iznimno od ovih odredbi, može biti uvedeno i obvezno posjedovanje zimske opreme na određenoj cesti, ili dijelu ceste, bez obzira postoje li na tim cestama zimski uvjeti.

U takvim uvjetima stabilnost vozila je bitno smanjena, stoga valja biti posebno oprezan. U

ovom članku nekoliko savjeta o tehnikama sigurne vožnje u zimskim uvjetima:

- Izbjegavati nagle pokrete upravljačem
- Nikako naglo kočiti niti ubrzavati jer to do-
vodi do proklizavanja kotača
- Lagano dodavati ili oduzimati gas
- Ranije mijenjati stupanj prijenosa
- Poći s mjesta i voziti u drugoj brzini na skli-
skim i zaleđenim površinama (posebno ako
treba krenuti na uzbrdici)
- Kod ABS kočnica, prilikom pulsiranja papu-
čice kočnice, ne popuštati nego zadržati rela-
tivno jak pritisak
- Obavezno aktivirati ABS i ostale sustave kon-
trole stabilnosti vozila.

*Pripremio: Zoran Mikulić,
nastavnik praktične nastave*

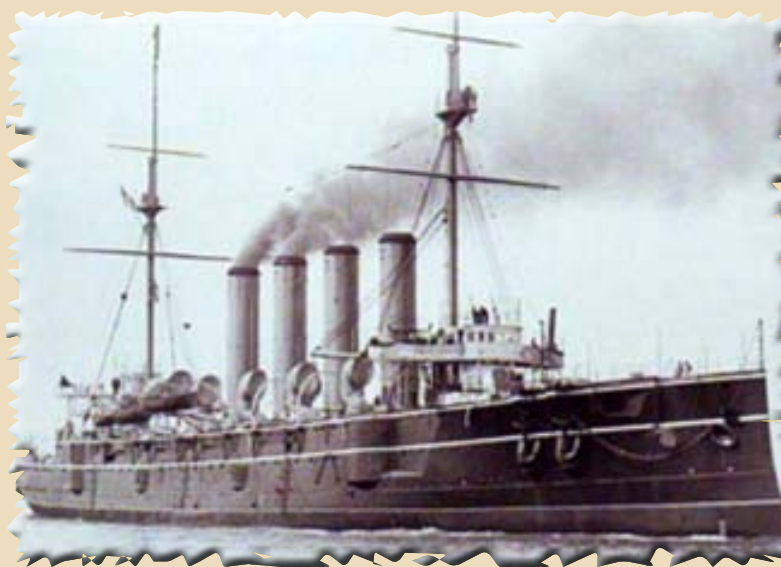
RAZVOJ ŠPEDICIJE KROZ POVIJEST

Riječ *špedicija* potječe od latinske riječi *expedire* što u prijevodu znači otpremiti, otposlati. Špedicija je specijalizirana gospodarska djelatnost koja se bavi organizacijom otpreme i dopreme robe, provozaom i drugim poslovima koji su s tim povezani. Špedicija započinje svoj razvoj u 13. stoljeću, u doba napretka Venecije. U to vrijeme Venecija je bila apsolutna gospodarica glavnih prometnih putova na moru pa je stoga imala najvažniju ulogu u trgovini sa susjednim državama. Trgovci su u razmjeni s alpskim i prekoalpskim zemljama imali posrednike koji su se brinuli za siguran prijevoz robe koja je u Veneciju dolazila morskim putovima. Ti su posrednici na određitim predaivali robu primateljima (kupcima) uz potpisane isprave. Te su se isprave smatrale prvom prijevoznom dokumentacijom.

U 16. stoljeću posrednici su počeli organizirati otpremu i dopremu tuđe robe za svoj račun. Naplaćivali su vozarinu i izdavali prijevozne isprave.

Nakon otkrića prekomorskih zemalja, u 17. i 18. stoljeću trgovina se još više razvila. Velike količine tereta prevozile su se između Europe i ostalih kontinenata. Trgovci nisu mogli sami dostavljati robu kupcima, nego su tražili posrednike koji su unajmljivali prijevozna sredstva, savjetovali koji je način prijevoza najpovoljniji.

Izumom parobroda i željeznice u 19. stoljeću došlo je do revolucije u međunarodnoj razmje-

ni. Nove okolnosti u poznavanju prijevoza robe raznim granama prometa, carinskim, deviznim i drugim propisima u pojedinim zemljama te razna ograničenja u međunarodnoj trgovini zahtijevale su novu organizaciju. Kapitalističke države počinju u okviru trgovačkih zakona donositi posebne pravne uredbe o špediciji kao posebnom obliku trgovačke djelatnosti. Tako je špediterska djelatnost stekla i pravnu podlogu. Zahtijevalo se da špediterske poslove obavljaju neutralne osobe koje rade na temelju postojećih zakona i u koje će povjerenje imati kupac i prodavatelj.

Kako bi zaštitili svoje interese, špediteri jedinstvenim istupanjem prema državnim tijelima, udrugama prijevoznika, lukama i pristaništima, osnivaju nacionalne i strukovne udruge.

Godine 1926. u Beču je osnovan i Međunarodni savez špediterskih udruga – FIATA.

Osnovni cilj Saveza je bio tješnja i bolja suradnja nacionalnih špediterskih udruga, razmjena iskustava o svim važnijim pitanjima za nesmetano funkcioniranje špediterskog, prometnog i vanjskotrgovinskog sustava, te zaštita stvarnih interesa špediterskih djelatnosti. Članica FIATA-e je od 2007. godine i domaća špediterska tvrtka Interagent, u kojoj naši učenici obavljaju praktičnu nastavu.

Gorana Vidačak, prof.
Mario Planinić, prof.

Proverbs in English – Izreke na engleskom

What goes around comes around.	– Sve se vraća sve se plaća.
Knowledge is power.	– Znanje je moć.
Repetition is the mother of all memory.	– Ponavljanje je majka znanja.
Silence is golden.	– Šutnja je zlato.
If you can't beat them, join them.	– Ako ih ne možeš pobijediti, pridruži im se.
Beggars can't be choosers.	– Prosjaci ne mogu biti izbirljivi.
The best things in life are free.	– Najbolje stvari u životu su besplatne.
Better late than never.	– Bolje ikad nego nikad.
Better safe than sorry.	– Bolje spriječiti nego liječiti.
Beware of Greeks bearing gifts.	– Čuvaj se neprijatelja i kad darove nose.
A bird in the hand is worth two in the bush.	– Bolje vrabac u ruci nego golub na grani.
It's the early bird that gets the worm.	– Tko rano rani, dvije sreće grabi.
Blood is thicker than water.	– Krv nije voda.
Don't judge a book by its cover.	– Ne sudi knjigu po koricama.
A man is known by the company he keeps.	– S kim si takav si.
Barking dogs seldom bark.	– Pas koji laje ne ujeda.
All's well that ends well.	– Sve je dobro što se dobro završi.
The enemy of my enemy is my friend.	– Neprijatelj mog neprijatelja je moj prijatelj.
The exception proves the rule.	– Iznimka potvrđuje pravilo.
A friend in need is a friend indeed.	– U nesreći se poznaje vjernost svakog prijatelja.
Give him an inch and he'll take a yard.	– Pruži mu prst, uzet će cijelu ruku.

Pripremila:
Iris Pejković, prof.

KOMMUNIKATION IM CHAT UND PER SMS / KOMUNIKACIJA PREKO INTERNETA I MOBITELA

Wie langweilig... Ich bin so erledigt!

Kako dosadno, tako sam umoran!

Ja, klar! Sicher!

Da, jasno! Sigurno!

Keine Ahnung!

Nemam pojma!

Leider nicht! Finde ich nicht gut!

Nažalost ne! Ne smatram to dobrim!

Ich bin sauer! So ein Ärger!

Ja sam ljut! Kakav peh!

Schade! Ich bin so traurig!

Šteta! Tako sam tužan!

Hab dich lieb! Bin verliebt!

Volim te! Zaljubljen sam!

Ich drücke dir die Daumen!

Držim ti palčeve!

Naja... es geht so.

Tako... tako.

Hey, cool!

Hej, kul!

Echt? Wirklich?

Stvarno? Zaista?

Hallo, Tschüß!

Zdravo! Bok!

bd Bis dann! Vidimo se!
biba Bis bald! Vidimo se uskoro!
bimo Bis morgen! Vidimo se sutra!
gn8 Gute Nacht! Laka noć!

lg Liebe Grüße! Srdačni pozdravi!
waudi Warte auf dich! Čekam te!
we Wochenende Vikend!
8ung Achtung! Pozornost!

kp Kein Problem! Nema problema!
hdl Hab dich lieb! Volim te!
luauki Lust auf Kino? Idemo u kino?
pg Pech gehabt! Imao sam nezgodu!

Jezični savjeti

Draga djeco, jeste li ikada naglas rekli: „Zašto moram učiti hrvatski jezik, ja znam govoriti i pisati?“ Naravno da jeste. Ali pitanje koje ste trebali postaviti je: „Želim li naučiti pravilno govoriti i inteligentno i nadahnuo pisati?“. Želiš li biti pismen trebaš nastojati učiti dovoljno.

U današnje vrijeme zatrpani smo raznim skraćenim oblicima pravopisa, gramatika, priprema za ispite i mature, vodičima za lekturu kroz srednje i osnovne škole kao i svakojakim jezičnim pravilnicima iz biblioteke Šalabahter, da nije teško sebe zamisliti kako letimično listamo te priručnike tipa „zbog skučenosti prostora savjetnik ne obuhvaća kompletan pravopis niti gramatiku već samo njihove najvažnije dijelove“. Ako izuzmemo činjenicu da definicije „bubamo“ napamet, hrvatski jezik sadrži toliko zanimljivih stvari koje nam moraju zagolicati um ako smo izloženi njegovoj uporabi u medijima. A jesmo. Zar ne bi bilo zanimljivo ispraviti netočne navode?

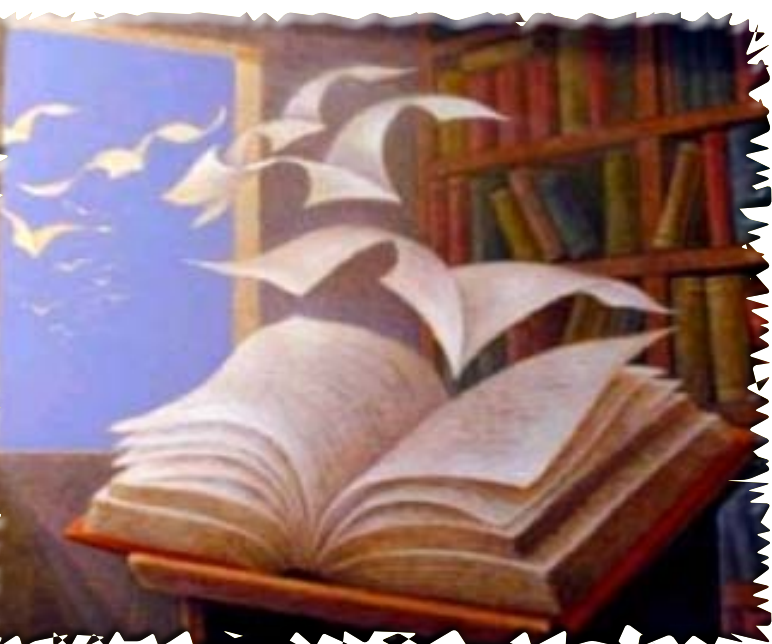
Problem u hrvatskom jeziku je postalo takozvano „dalikanje“. Često kod učenika čujem pitanja tipa Da li...? O čemu je riječ? Kod nas se pitanja postavljaju ovako: Je li ti jasna rečenica? Želiš li objašnjenje? Bi li mogao jasnije izreći svoje dvojbe? Uporabu „da li...“ smijemo dopustiti samo pjesnicima. Kako to da se ta konstrukcija uplela u naš svakodnevni jezik? Odgovor je utjecaj drugog

jezika. Hrvatska tradicija ne poštuje ovu konstrukciju iako ju dopušta. Opravdano je tako poštovati hrvatsku tradiciju. Ne treba svaku posuđenicu mijenjati domaćom riječi. Siromašan je jezik koji nema tuđica, ali što ih manje imamo, bolje vladamo vlastitim jezikom.

Uzmimo recimo vremenski prilog *pošto* koji se pogrešno upotrebljava zbog utjecaja srpskog jezika. U hrvatskom se jeziku vremenski prilog *pošto* nažalost rabi umjesto veznika *budući da*, *s obzirom na to* ili *kako*. - „Pošto je Mostarac, nije mu teško pisati o Mostaru.“ Spomenuti prilog smije stajati isključivo u značenju *nakon što*. - „Jeo je pošto je došao.“ Ne treba misliti da je riječ u pogrešnoj uporabi jer dolazi iz drugog jezika, bio on srpski, ruski ili turski. Riječ je o načelu. Činjenica je da iz jezika treba izbaciti sve što narušava njegov sustav, bez obzira iz kojeg jezika došlo. Znači, pošto je samo na tržnici!

Vi ljubitelji nogometa, tenisa ili nekog trećeg natjecateljskog sporta, jeste li se ikada zapitali zašto u medijima čujemo i „nogometno finale“ i „nogometni finale“? Što je točno? Imenica finale je muškog roda a ne srednjeg. Pravilno je reći „wimbledonski finale“ a ne „wimbledonsko finale“ ili „nogometni finale“ a ne „nogometno finale“. Nepravilno je također mijenjati leksem finale riječju *završnica*, jer im smisao nije isti. Kada kažemo: Igra se završnica, podrazumijeva se da je riječ o polufinalu ili finalu, dakle nekoliko susreta, a ne o jednoj utakmici što *finale* zapravo znači. Kad smo već kod nogometa, spomenimo čestu uporabu veznika *no* i *međutim* u sportskim emisijama. Zanimljivo je da se ova dva veznika često rabe zajedno. Što nije ispravno. No i međutim su dva ista veznika, dakle međusobno se isključuju.

Vjerojatno ste se nekad uhvatili u nedoumici

koji prijedlog upotrijebiti „s“ ili „sa“. Oblik „sa“ se isključivo piše ispred riječi koje počinju suglasnicima s, z, š, ž te zamjenicom mnom. Jedni jezikoslovci tome dodaju brojeve, drugi početne suglasničke skupove bd, bz, čk, čr, ki, ks, pč, ps, pt, tk, tm. Također, „sa“ pišemo i kad slijedi umetnuti dio, odvojen zarezima ili crticama bez obzira na riječ uz koju bi prijedlog inače stajao.

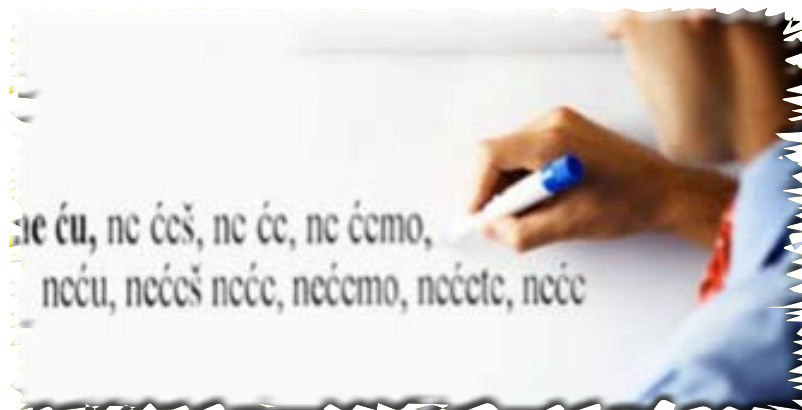
Spomenimo i instrumental sredstva koji nema prijedlog s. Pa kad kažete da ste došli „s autom“ ili „s autobusom“, promislite još jednom. Ispravno je reći: Došao sam autom.

Evo još jedna zanimljivost. Koje pitanje profesori pitaju na početku nastave? Tko nije nazočan? Tko fali? Tko nije ovdje? Tko nije prisutan? Tko je odsutan? O izočnosti nekad nije bilo ni govora. Ali leksemi izočan i izočnost, koliko god nam se učinili novim, ipak su pravilni.

Sigurno ste se našli u situaciji gdje ste ostali zbunjeni koji oblik imenice kći upotrijebiti, *kći* ili *kćer*. Sve vaše nedoumice trebaju pasti u vodu kad naučite da je *kći* nominativni oblik a *kćer* akuzativni. Znači ovako: „Ovo je moja kći.“ (N tko?što?) i „Doveo sam svoju kćer.“ (A koga?što?)

Kako pridonijeti čistoći hrvatskoga leksika? Probajte upotrijebiti *uvečer* a ne *uveče*, *također* a ne *takođe*, *naraštaj* a ne *generacija*, *unutarnji* a ne *unutrašnji*, *dob* a ne *uzrast*, *obveza* a ne *obaveza*. Pravilno je reći i *poštivanje* i *poštovanje*, pravilno je i *nikad* i *nikada* ali i *nigda*, pravilno je i *vrst* i *vrsta*. *Datum* je tuđica, a kako mi težimo biti čistunci, upotrijebit ćemo *nadnevak* u našem govornom i administrativnom dijelu jezika.

Sjedite li za kompjuterom, kompjutorom, računalom ili računarom? Tvorba u hrvatskom jeziku običnija je za imenice na –or pa će se češće čuti riječ *kompjutor*. Što se tiče riječi *računalo*, možemo primijetiti da je postala česta u uporabi, ali se ne smije zanemariti ni *računar*. Međutim, u sustavu znanstvenog nazivlja hrvatskog jezika prednost će se dati riječi *računalo*, te ćemo ga mi drage volje prihvatiti. Ali se nemojte iznenaditi ako čujete i riječi poput *elektronično računalo*, *računlač*, *obradnik*, *rednik* ili *obradni stroj*.

I nekoliko pitanja za razmišljanje: Zašto se *uspinjača* tako zove, iako se njome i spuštamo, zašto se zove *bravar*, a ne pravi samo brave, zašto *stolar*, a radi sve ostalo od drva, ne samo stolove ili pak *brijač*, koji više šiša nego brije?

Evo jednog savjeta za kraj. Učite svoj materinski jezik, prekrasan je, a bio je zapušten. Hrvatski jezik služben je u javnoj uporabi pa neka bude čist i u našoj svakodnevnici. Uzmite rječnik, pravopis i gramatiku i uvjerite se! Borba za očišćenje jezika mora biti stalna.

Iris Pejković, prof.

LOGOVITA
KNJŽARA – MOSTAR

Knjžara LOGOVITA adresa: BiH - 88000
Mostar, Splitska 21 tel: (+387 36) 328 020
knjige • udžbenici • stručna literatura •
kopiranje i uvezivanje • školski i uredski pribor

LOGOTIP
TISKARA

LOGOTIP d.o.o.

ŠIROKI BRIJEG
www.tiskara-logotip.com

Ivo Andrić

dobitnik Nobelove nagrade – humanitarni doprinos bosansko-hercegovačkim knjižnicama

Običan jesenski dan, 26. studenoga 1961. Ivo Andrić je uobičajeno šetao prije ručka i razmišljao o svemu i svačemu, a najmanje o tome da je upravo tada, točno u 13,05 svijetom odjeknula vijest kako je baš on dobio najprestižniju nagradu te vrste na svijetu – Nobelovu nagradu za književnost. Saznao je to po povratku kući. Tamo su ga već čekali novinari, kojima se ovaj velikan nije obradovao. Samu vijest je primio jednostavno, gotovo ravnodušno, jer je sam on po prirodi bio skroman čovjek. Smetao mu je publicitet i tada, i tijekom boravka u Stockholmu. Sam je priznao kako ga sva ta gužva i pritisak novinara čine nervoznim i kako bi najradije izbjegao sve to. Kazao je: *Nekim ljudima publicitet godi, ali mene i od same pomisli na to spopadne strah... Ja sam posve bio propao. A kako i ne bih od onolike trke i novinara. Da je bilo po mome, radi-*

je bih otišao u Kinu i sačekao da prođe sav taj tutanj. Ali, nisam u pitanju bio samo ja, nego i dug prema zemlji i mom narodu. Vidjevši kako sam ublijedio, prijatelji su mi govorili: ti kao da ideš u aps, a ne po Nobelovu nagradu.

Nije da se nije radovao nagradi, nego jednostavno nije bio od onih koji tu radost ističu kao osobnu hvalu. Naprotiv, radovao se, ali je osobnu radost pretvorio u čast svoga naroda pa je rekao: *Znam da nagrada može pripasti jednom čovjeku... A čast koju ona čini proširujem na cijelu moju zemlju i na sve njene narode.* Ovom rečenicom je potvrdio kako je baš on trebao dobiti ovako veliko priznanje. To potvrđuje i rečenica Andersa Österlinga, profesora i

književnog kritičara, koji je kazao: *Nagrada ide vrijednom predstavniku jezičnog područja koje do tada nije nagrađivano.* Znači, već je tada prepoznata veličina i humanost Andrićeve.

Naglasak bih stavila na riječ *vrijednom*, jer Ivo Andrić je uistinu bio vrijedan. Skromnost i vrijednost je potvrdio izjavom – nakon upita novinara što će raditi nakon dodjele nagrade – da jedva čeka svoj običan radni dan jer je to za njega najveći praznik.

Za Nobelovu nagradu Andrić je bivao kandidiran u više navrata. Uspjeh prijašnjih godina sprječavao je loš pristup našim arhivima i nesređenim spisima (istočnjačke nesređene i nepristupač-

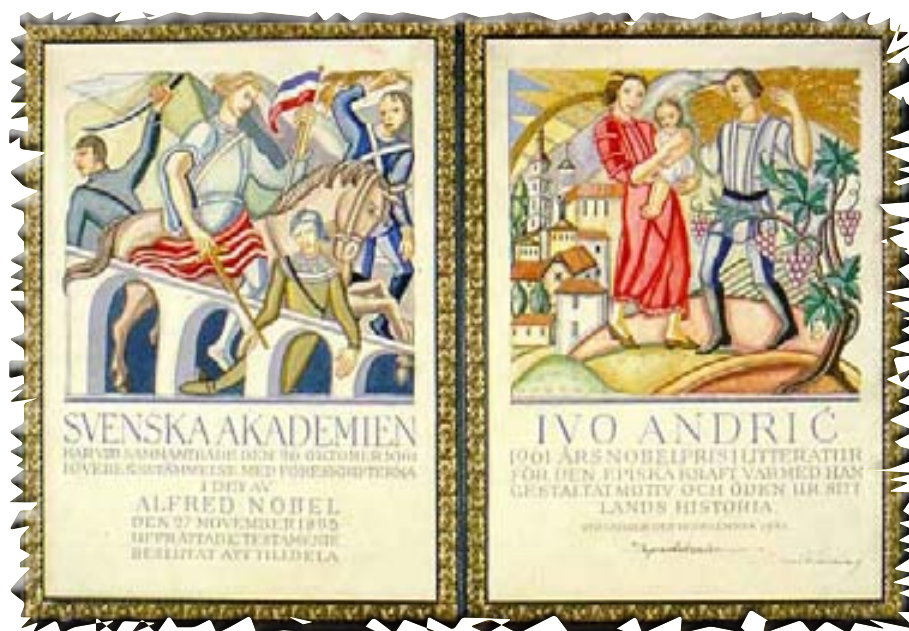

ne arhive). Zapravo, prijedlog za kandidaturu potekao je od Saveza književnika Jugoslavije i Rodoljuba Čolakovića, koji je švedskom veleposlaniku predao prijevod Andrićevih pripovijetki. Ozbiljnije zanimanje za ovo stvaralaštvo priječio je nesređen administracijski dio.

Drugi kontakt s Andrićevim djelom bio je romanom *Na Drini ćuprija*. Službenu kandidaturu uputio je Aleksandar Vučo, tadašnji tajnik Saveza književnika. Prijava je morala tako ići, jer nije svatko mogao predložiti kandidata za nagradu. Mogli su to učiniti, recimo, akademici, bivši dobitnici ili visoke institucije. Zanimljivo je da je u to vrijeme bio predložen i Miroslav Krleža, ali nije ozbiljnije poljuljao Andrićev uspjeh. Naprotiv, nakon Andrićeva imenovanja dobitnikom Krležin odnos prema njemu se mijenja i čak ga naziva *fra-beg* (aludirajući na njegovu fratarsku suzdržanost i istočnjačke gospodske manire).

Tek 50 godina kasnije (2011.) moglo se u arhivi Kraljevske akademije saznati tko je bio predložen i kako se obrazložilo čije rangiranje. Tako je John Ronald Tolkien, autor dugogodišnjeg bestselera *Gospodar prstenova*, bio daleko iza Andrića, a obrazloženje za to je da njegovo djelo previše naginje *fantasy* žanru, a pripovijedanje nije na visokoj razini. Takvo obrazloženje prihvaćamo objeručke, osobito što znamo kakav je vrstan pripovijedač bio Ivo Andrić, i kako je svaka njegova rečenica zapravo umjetničko djelo. Svjesni smo virtuoznosti njegovih riječi i kompleksnosti njegova jezika. Pohvaljen je način pripovijedanja, epska snaga djela te epski naboj kojim je opisana povijest jednog naroda. Andriću je to s lakoćom uspijevalo jer znamo da je bio izvanredan poznavatelj povijesnih prilika stare Bosne, ali i istinski ljubitelj njezine prirode čovjeka i odnosa među njezinim ljudima.

Nagrada mu je uručena kao priznanje za uspješno spojene motive

i sudbine iz povijesti svoga naroda, a nagradu mu je uručio, u ime kralja Gustava Adolfa VI., ugledni član povjerenstva, književni kritičar i profesor Andres Österling. Andrić je opet dokazao svoju veličinu, kada je nakon primljene nagrade (zlatna medalja, povelja i ček na više od milijun dolara) na francuskom pročitao govor *O priči i pričanju*, u kojem još jedanput naglašava svoju humanu notu ističući zahvalnost ne u svoje ime nego u ime zemlje i naroda koje predstavlja.

Pročitao je: *Moja domovina je zaista 'mala zemlja među svetovima', kako je rekao jedan naš pisac, i to je zemlja koja u brzim etapama, po cenu velikih žrtava i izuzetnih napora, nastoji da na svim područjima, pa i na kulturnom, nadoknadi ono što je neobično burna i teška prošlost uskratila. Svojim priznanjem vi ste bacili snop svetlosti na književnost te zemlje i tako privukli pažnju sveta na njene kulturne napore i to upravo u vreme kada je naša književnost nizom novih imena i originalnih dela počela da prodire u svet... Vaše priznanje jednom književniku te zemlje znači nesumnjivo ohrabrenje tom području: stoga nas ono obavezuje na zahvalnost i ja sam srećan što vam u ovom trenutku i sa ovog mesta, ne samo u svoje ime, nego i u*

ime književnosti kojoj pripadam, mogu tu zahvalnost jednostavno, ali iskreno da izrazim.

Ni nakon primljene nagrade Andrić ne gubi svoju kozmičku visinu, naprotiv učvršćuje je odlukom koja ga potvrđuje kao borca za umjetnost i kulturu. Naime, u svibnju 1962. nazvao je Savjet za kulturu tadašnje Bosne i Hercegovine i priopćio im da želi polovinu iznosa uplatiti za unaprjeđenje narodnog bibliotekarstva BiH. Za par godina uplatio je i preostali iznos u istu svrhu. Tako se vinuo još više i dokazao da je disao u duhu svoga naroda, povijesti i kulture, kojih je i on danas, neosporno veliki dio. Proživljavao je povijest svoje zemlje, proučavao je, upijao, tumačio i s dubokim porukama prenosio, humanizirao je i želio pretočiti u ljepšu, svjetliju budućnost, kojoj je on širom otvorio vrata. Bio je svjestan težine svojih namjera, ali umjetnički je skrojio istinski ljudsku i visokovrijednu ostavštinu u koju je utkao ljudske vrline, teško ponovljive i neoborive.

Sve su Drine ovoga svijeta krive; nikada se one neće moći sve ni potpuno ispraviti; nikada ne trebamo prestati da ih ispravljamo.

(I. Andrić,
Znakovi pored puta)

Josipa Lucović, prof.

Krici u mojoj duši sputavaju moje misli

Često znam odlutati, onako u mislima... Kada sam tužna, razočarana ili pak sretna i zadovoljna odlazim u svoj svijet, na mjesto koje sam izmislila samo za sebe i nikome ne želim reći gdje je. Nije to nimalo čudno, to je oaza mira u koju otplovim na krilima blagog povjetarca tražeći neke odgovore.

Iako sam tek petnaestogodišnjakinja, mnogi bi rekli da nemam briga i problema. Svjesna sam svoje mladosti i silno želim uživati u njoj, ali ipak postoje stvari koje me katkada muče ili mi jednostavno ne daju mira. O takvim stvarima smo razgovarali u školi i pisali bezbroj sastavaka. Prijateljstvo je prečesta tema i prepune su stranice našega doživljaja toga osjećaja. Imati pravoga prijatelja neprocjenjivo je blago. Mislila sam da sam neizmjereno bogata, zato što sam imala najbolju prijateljicu Karlu. Tako sam se i osjećala. A, sada... Odlutam u svoj kutak i preispitujem svaki dan našega druženja ne bih li otkrila gdje je uzrok njezine iznenadne hladnoće. Zbog čega ne razgovara sa mnom, gdje sam pogriješila? Zнала sam sve njezine tajne, i ona moje. Dijelile smo dobro i zlo. Tako rade pravi prijatelji. Bila mi je potpora u teškim trenucima. Mislila sam da ćemo biti nerazdvojne cijeli život i da neće biti prepreke koju nećemo moći zajedno svladati. Valjda tako razmišljaju mladi? I bilo je tako do neki dan. Moja Karla mi se bez objašnjenja prestala javljati, prestala je odgovarati na moje poruke koristeći razne izgovore, izbjegavati svaki susret sa mnom. Nešto se

prelomilo u meni, neki prigušeni krik u mojoj duši me upozorio i počeo gušiti moje misli. Slike našega prijateljstva su se izmjenjivale munjevitom brzinom, a pitanje tko ili što je stalo između nas logično se postavljalo samo od sebe. Opet sam tužna i izdana otplovila u svoju zamišljenu oazu, tražeći odgovor. Krivila sam i optuživala samu sebe, a svoju prijateljicu okivala u zvijezde. Mislila sam da je idealna osoba i da će se sve popraviti. Ali, moja ranjena i povrijeđena duša svojim krikom sputavala je takve misli i upozoravala me da odustanem od prijateljstva, koje se ugasilo tako bezrazložno. Krici u mojoj duši su se pokazali zrelijima od mene, starijima i iskusnijima. Sputavaju moje misli da ne učine neku mladalačku ludost i uče me kako odrastati i nositi se s porazima. Njih će sigurno još biti.

Jednostavno ću opet odlutati i zamisliti neko čvršće i jače prijateljstvo. Stariji i mudriji kažu da se prijateljstva rađaju i umiru, a ona prava se prepoznaju i osjete. Želim u to vjerovati i opet imati neku svoju ali iskreniju Karlu.

Nikolina Buconjić, I.

Ljubav u Šimićevoj poeziji*

Kao što su Eros i Thánatos dvije neodoljive ljudske snage koje se bore, oni su porivi za život i smrt a koji u racionalnoj konačnici nisu opreke, tako je i s oprekom ljubavi i mržnje! Svagdanja ljubav je šimićevski životni ekstrakt, ona je tu negdje između prolaznosti i vječnosti, ljubav je spiritualna i mistična; ali ljubav je i od mesa i krvi u jednoj jedinoj dimenziji; ljubav je iluzija. Ljubavi nema bez razočarenja koje iskustvo potvrđuje, osvjedočuje ljudsku intuitivnu zbilju. Ljubomora kao protivnost ljubavi: nju Šimić navodi u svojoj pjesmi *in flakranti* – „Ja znadem sve / i idem natrag / mrtav / i u licu bijel kao snijeg“. („Ljubomora“).

U tom finom preljevu riječi, sve se sluti, sve se znade, pa i asocijacije sa snijegom postaju gravitacijski likovi tijela. Pjesnik doživljava ljubomoru ali to je prolazna forma; ona je u svakoj ljudskoj duši razvijena kao slutnja – gdje kroz ljubav i ljubomoru svaki čovjek uviđa svoj život. Pjesnik je seizmograf koji bdije nad stvarima, nad pojavama koje okružuju njega i koje su u svijetu. Čovjek otkriva kroz ljubav smisao ili besmisao svoje nazočnosti koja ima konačnost u smrti. Za ljubav ima vremena, nema fatalne ljubavi; ljubav je mogućnost. Emocionalne snage koje se u čovjeku probude iz žudnje, promašenosti i osjećaja, pa tako i u životnom ritmu nema introspektivnoga smisla! Ljubav je kao i život, metafora za vječnost. Šimić bdijući nad stvarima, nad ženama – osjeća cijenu neizbježne konačnosti, silovito zgaranje – život, ma kako bio dug ili kratak mora sažeti sve svoje faze, ponijeti sve svoje mirise kao biljne ekstrakte iz sunčanih podneblja.

Šimić emitira svoju dušu, zajedno sa svojom težinom koja ga sputava ali tu ima objaviteljsku sliku života – to je slika ljubavi. Pjesnik je ne promatra s točkom izvan zbivanja samog čina, točka je u biti

samoga čina, pa radilo se o kompleksnosti djelića ljudske ljubavi ili o složenosti cijelog ljudskoga života, čovjek je iskazan u jednom i u drugom vidu života. Šimićeve žene koincidiraju s *jatama tica*, kao takove dopiru do njega kao bolesnika, do njegovih vlastitih sanjarija i on reinkarnira svoje prijašnje vizije koje su bit njegova pjesničkoga dara. Čutila su ponudila mrvu zbilje a pritom je imaginacija raširila sve putove i razdanila sve dubine slika, te teme su kontrapunkt jednoj simfoniji koja odjekuje u pjesničkom djelu.

On se često vraćao kao mladić u svoju sobu, u svoju samoću u kojoj je razbuktavao plamen sumnje, plamen razočaranja do samouništenja; na kraju: sam i uklet, omeđen sobom a sve ostalo postaje izlet i ne/s/poznato – što je izvan njega! Ženu je stupnjevito preobličavao od fluidnih proljetnih treperenja, do razbuktale i treperave žeravice, sve do sustava cvatnje, do obnaženih žena, zanosnih koje su pune divljenja u svijetu – ali za pjesnika su one mučenje između vlastite praznine i praznine koja se opaža. Žena je, šimićevski rečeno, jedna bespomoćna nota, pjesma očajne ljudske egzistencije. Što bi bilo više tragike u samoj ženi, u njezinoj duši – krug smrti bi se širio kao fenomenološki obzor koji bi književnik u tim dimenzijama i u tim krugovima pojavnosti opisivao. Bio je protiv tzv. buržoaskog braka, jasno imao je tankočutnu nit za sve svjetove, tako i za one dame koje su egzistencijalno i duhovno čovjeku ulijevale povjerenje svojom snagom, kao zakonom i sjenkom svijeta u kojem su koracale. Žene su imale posebne simbole, pored navedenih spomenut ću i cvijeće koje se rascvalo, ali i cvijeće koje je zgaženo, eto riječima opisane slike; žena je zid beščutnosti – šutnja je duboko ukorijenjena u ženi; žena je poezija a to je *materinstvo*, žena je zrenje i želja; ona je avantura života sa svim proturječjima sve do smrti. Smrt je

*Ulomak iz neobjelodanjene doktorske disertacije *Pojavno i metafizičko u poeziji A.B.Šimića* (Od Brijega do zvijezda – prvotisak)

ono što prati i žene, ona je jezgrovitina silina spontane čvrste boje koja isključuje u tami – kakav je bio i stil A. B. Šimića.

Sunce, uzročnik svega klijanja, uvjet smijeha – pretvara se u ubojicu, u kuglu pogubiteljske radijacije; sunce je vječno kao što je to kamen koji nas okružuje, kao što je to brijeg naspram nas. Naš zakon inteligencije, kojeg doživljavamo u svakom trenu, nalazi se u svakom atomu, pomaknut je projekcijom smrti a zrcali se u punini jedinstvene snage ovoga života koji je neponovljiva avantura. Rascvala čula u brzom zahvata nestaju – život se pojavljuje rano, iz slutnje i brzo se preobražava. Ljubav je s onu stranu „ljudskosti“: čovječnost pripada samo jednom čovjeku i cijelom čovječanstvu. Ljubav može biti upućena čovječanstvu, svijetu kojega susrećemo, ljubav može voditi u nedostižnost; ali i u pustu prazninu. Ljubav traži ostvarenje – život za život, svijet za svijet, *ženu s jednim srcem*, koja je zaključala svoju dušu u svoju šutnju.

Pjesnik nazočnošću žene useljava u svoje vlastite prostore i to ponajčešće u prvom licu; pa i kad se njegovo tijelo igra sa okolicom, žene su njegovi pratitelji. Sve egzaltacije, svi oblici stvaralaštva počinju, priznali mi to ili ne sa stupnjem samooživljavanja, tj. odvojeni od svega – prislonjeni k samoj ljubavi, koja jedina ima put u transcenciju. Koja je sama transcencija! To znači da se ljudski život vraća *kao svjetlost zvijezda u sobu samotnog pjesnika*. Sa smrću je nešto drukčije, ona nas zatiče nepripremljene; dočim u ljubavi postoje nove dionice, novi instrumenti, kada zatitra svaki kapilar tkiva pjesme, tada nastaje vrhunac ljubavi. Ako je smrt putovanje između zvijezda, onda je to predodžba koja obećava, ulijeva u ovaj život uzbuđenje koje Šimić tumači različitim preljevima boja.

No često nosimo ništavilo, prekinute su nam sve sveze; gibamo se prividno ili stvarno – sve više želimo učvrstiti svoje točke pojavnosti - u sučeljavanju s odmjerenom dijalektikom negacije negacije – pjesnik ne može izbjeći pjesnički stavak. Taj stavak je uvjetovan kako zakonima fizike tako i zakonima lingvistike.

Traženje Boga kao sinonima ljudske „igre“, stvaratelja oblika, pojava i veza – veže nas za samu bit života, pa tako Bog opsjeda nas i naša čula kako pjesnik reče u „svjetlosti što pljušti s neba“, ali nas

pričvršćuje i za šaroliku okolicu. Naše stanje sklada, naš mehanizam, samosvjesni bičeviti izum ljepote, potvrđivanje praslike koja je negdje duboko u nama skrivena – iskazuje ljepotu sa svom svojom negacijom. Smrt je a/pozicija ništavila. Ljepota nadživljava smrt, ali gasi se svijest o ispunjenju, pa s toga pjesnika stalno potresa strah od blizine smrti, ili strah od vampira da ne bi uništio ljudsku dušu, da ne bi osvojio prostor praznine.

Ljubav je slutnja i ona rađa poetsko uprizorenje svijeta, zagledana u vječno biće, ljubav kao budućnost postavlja se pred nas – i postavlja za nas i pred nas pojave koje prolaze ispred naših zapanjenih očiju i te pojave se izlijevaju iz *Božjeg oka*. Ako su budućni već bili, onda oni životvornim vizijama kroz stvaranje Boga dolaze – a pjesnik ispunja sadržaj njihova dolaska zasvođen istodobno spoznajom ljepote i spoznajom smrti. To je pjesnički opis ljubavi.

Prevratničko vrijeme, je budilo lažna osjećanja, budilo snove – u tomu se brzo pokazala surova zbilja, kao ispravljач svega onoga maglovitoga. U sudaru s tom zbiljom za Šimića nije bilo puno vremena, pa i za ono što je „nenamjerno zgriješio“.

Samotan, nesklon dodvorništvu, nesklon dobrohotnijem ophođenju sa svojim suvremenicima, posebice s kojima se nije u umjetnosti slagao; vrlo brzo nagrižen teškom bolešću, mnogo čita i piše, objavljuje u važnim hrvatskim, ali i nekim srpskim časopisima, te na koncu pokreće svoj časopis „Književnik“. Šimićeva zgusnutost, osobni je čvrst stav s već unaprijed postavljenim logičkim premisama, ne baš jednostavnim silogizmima, ponekoć i s ishitrenim stavovima! Zapadao je u pravdaško nadmudrivanje, htio je uvijek biti u pravu, pa mu je za to katkad nedostajalo argumenta, pa i dobre volje. Ali, bio je odveć skeptičan, samokritičan, rekli bismo prijeko kritičan po samoga sebe. Od 1920. pa do smrti, svibnja 1925., uspio se sukobiti s dosta nižerazrednih i nevrijednih hrvatskih pisaca, ali koji su imali odjeka i udjela u tadanjim hrvatskim značajnijim ustanovama, među njima su Pecija Petrović, Bublic, Kostra Strajnić, Bratulić itd. U međuvremenu je napao i već mrtve pjesnike Domjanića i Vidrića, a posebice žestok je bio sukob s Nazorom, Krklecom i M. Krležom. Htio je po svaku cijenu obraniti svoju pjesničku koncepciju, koju je u to doba zastupao i svoj poetski stijeg koji je bio visoko podignut. Ako bismo

govorili o Šimićevoj prinosu, onda bi to unošenje i uvođenje slobodnog stiha, oslobađanje od kompozicijskih stega koje su više gušile pjesništvo, na kritičkoj razdiobi; inzistirao je na *silabotonizmu*, tj. na skladu eufoničnih dočeta ali stih je trebao biti organizirana sintaktička cjelina, dinamizirana sama sobom, te inherentna unutarnjim govornim pomacima i to je bitno novo u odnosu na dotadašnju hrvatsku poeziju. Tijelo je ishodišno mjesto fenomena života, bolesti; krhko i lomno, ono je fenomen preobrazbe u smrt, ono je fenomen preobraženja duše i duha a što je konstituens Šimićeve poetike uopće.

U Šimićevoj poeziji Bog je konstanta, opsesija Šimićeve pjevanja: 1) Bog kao nepronaden, Bog kao odsutnost, kao ono još ne dolazeće a za kojim se teži – racionalno i intuitivno. 2) Bog kao tran-

scendentna onostranost, metafizička onkrajnost, još uvijek teško dokučiv ljudskom racionalitetu ali se ipak pojavljuje kao transcendens; u čemu se može ujedno gledati i parnasovski utjecaj, mogli bismo reći matoševski unos u hrvatsku poeziju verlainovskih motiva i njegove opijenosti s (ne) poznatim; kao i njegove duboke jezične ekvilibristike. Možemo zaključiti nad mutnim i tmurnim svijetom A. B. Šimića, nad nedaćama, nad ljubavima, nad vlastitom bolešću, nad mnoštvom ideja, nad mnoštvom ljudi, patnika i nesretnika o kojima pjeva; u stalnom traganju za Bogom uvijek je jedna svijetla zvijezda, jedna ključna riječ – ključna u metafizičkom a ne u biološkom značenju i ta ključna riječ – ljubav u Šimića zrcali kao hrvatski dragulj.

Dr. sc. Zdravko Kordić

Tehničar cestovnoga prometa I.₁
Razrednica: Draženka Miljko, prof.

Automehaničar I.₂
Razrednik: Miroslav Kordić, prof.

Tehničar PT prometa I.₃
Razrednik: Blaž Falak, prof.

Vozač motornoga vozila I.₄
Razrednik: Zoran Mikulić

Tehničar za željeznički promet I.₅
Zrakoplovni prometnik I.₇
Razrednica: Tijana Vukšić, prof.

Tehničar za logistiku i špediciju I.₆
Razrednica: Gorana Vidačak, prof.

Automehaničar / Vozač motornoga vozila, III._{2,4}
Razrednik: Slavko Pandža, prof.

Tehničar cestovnogoga prometa, IV.¹
Razrednik: Mario Bubalo, prof.

Tehničar PT prometa, IV.₃
Razrednik: Marin Zadro, prof.

Tehničar za željeznički promet, IV.₅
Razrednik: Josip Šapina, prof.

Slomljeno srce

Uzmi tanjur i baci ga!
Je li se razbio?
Da!

E... sad mu reci oprosti.
Je li se sastavio?
Ne!
Tako je i sa srcem.
Kasno je kada se slomilo.

Jelena Krtalić, IV.₅

Ljubav pobjeđuje zlo

Bili su dugo skupa.
Volio ju je, i ona njega.
Prolazili su preko raznih zapreka...
i prevladavali ih skupa.
Odlučili su ne poklanjati pažnju nebitnim ljudima,
jednostavno su odlučili biti sretni.

Jelena Krtalić, IV.₅

Dođi...

Dođi i zagrli me
Dođi i poljubi me
Dođi i voli me
Ma dođi i budi uz mene!
Jelena Krtalić, IV.₅

Fališ prokleta

Već odavno nisi ovdje... nema te
U drugom si gradu
Razdvojilo nas je sve
Sve što smo htjeli ispuniti
nismo uspjeli
Fališ prokleta
Ne mogu ništa, svaki dan se nadam
Čekam tvoj poziv u kojem ćeš reći da se vraćaš
Iščekujem tvoj povratak...

Ne smijem odustati od nade
Ipak si ti moj netko
Bojim se da neću izdržati
Toliko mi fališ
Zaboga, želim te zagrliti
Želim biti od onih koji će biti zagrljeni
Zagrljena želim biti
I želim zaboraviti na daljinu koja nas razdvaja
Jer mi prokleta fališ.

Gabrijela Korać, III.₆

Događub Draško, III.

Ljubica Puljić-Vlahić tajnica škole

Okruženje u kojem tajnica djeluje uvelike utječe na način funkcioniranja bilo koje društvene ustanove a posebno škole. Tajnica u školi nije ono što se pod tim pojmom uobičajeno, i to najčešće pogrešno razumijeva, nego naprotiv mnogo složenije. Nije ona samo ona što bi trebala lijepo izgledati (dakako, u našem slučaju i to je jasno vidljivo), nego posjedovati visok stupanj educiranosti te kontinuirano pratiti sve aktivnosti koje se tiču škole. U ovom intervjuu ćemo dobiti dosta korisnih informacija o poslu koji tajnica radi u školi, o tome što bi trebalo učiniti kako bi se unaprijedio društveni i pravni položaj učenika i nastavnika. Možda neki ne znaju, ali mi ćemo vas upoznati s tim radnim mjestom. Razgovarali smo s našom tajnicom Ljubicom Puljić-Vlahić. Objasnila nam je ponešto o svom poslu, čime se bavi i kako provodi radno vrijeme.

- Na početku, nekoliko biografskih podataka?

Rođena sam u Čitluku. Osnovnu školu, gimnaziju i pravni fakultet završila sam u Mostaru. Prije rata sam radila u RZ EMŠC-u Mostar kao pravica Centra, a nakon demokratskih promjena sam nastavila svoj rad u školstvu, kao tajnica Srednje prometne škole u Mostaru.

- Usporedite školovanje iz vremena EMŠC-a i današnje školovanje u Prometnoj školi.

S obzirom na moje dugogodišnje iskustvo u prosvjeti, mislim da je školovanje u bivšem sustavu bilo ozbiljnije, učenici su imali više poštovanja prema nastavnicima, a škole su imale manje briga u smislu imovinsko-pravnog i financijskog poslovanja. Danas je situacija nešto drugačija. Učenici s manje zanimanja savladavaju gradivo, manje poštuju nastavnike, a gledano općenito stanje u školstvu je slika stanja društva u kome živimo.

- Što mislite o Zakonu o srednjoškolskom odgoju i obrazovanju, Pedagoškim standardima i općenito dokumentima vezanim za srednje školstvo u HNŽ-u.

Kao diplomirana pravica s dugogodišnjim iskustvom smatram da su zakoni relativno dobro napisani, kao i Pedagoški standardi, s tim što bi u nekim vidovima valjalo preispitati vrjednovanje platnih razreda iste stručne spreme. Nažalost, koliko mi je poznato, većina škola, kako osnovnih, tako i srednjih nema adekvatne uvjete kojima bi u potpunosti riješili sve ono što piše u Pedagoškim standardima.

- Što biste predložili za poboljšanje uvjeta u srednjem školstvu u našoj županiji.?

Svakako bih predložila stalnu izobrazbu mladog nastavnog kadra, sudjelovanje na što više stručnih seminara, opremanje kabineta i učionica po najvišim europskim standardima, prije svega smanjiti broj učenika po odjelima (najviše 24), kako bi i nastavnici i učenici imali bolje uvjete za izvođenje nastave.

- Molimo vas da ukratko našim učenicima i čitateljima opišete posao u svom uredu i kako izgleda vaš radni dan.

Uz ravnatelja škole, tajnica je jedinstvena osoba koja svojim radom pridonosi sveukupnom profilu škole i time oblikuje njezinu prepoznatljivost u zajednici u kojoj djeluje. Moj posao sastoji se od niza zadataka koji se odnose na djelovanje škole unutar pravnog sustava države, prava i obveze djelatnika škole, suradnja s ministarstvom i prosvjetnim službama, administrativni poslovi, rješavanje učeničkih zahtjeva i još mnogo toga. Zadaće tajnice i poslovi koje obavlja u stvarnosti su dosta složeniji. Drago mi je što ih uspješno provodim, a osobito me raduje što mogu raditi posao koji volim.

- Poruka za kraj. Što mislite o Srednjoj prometnoj školi i poruka generacijama koje dolaze?

Mislim da je Prometna škola pravi izbor budućim generacijama jer nudi prosperitetna zanimanja i brzu mogućnost zaposlenja. Poznati smo po svojoj otvorenosti i suradničkom odnosu što se najbolje vidi u našim zajedničkim uspjesima i svakoj akciji kojom gradimo sigurniju budućnost.

Razgovor vodile: Ines Krvavac, IV.₅
Magdalena Krešić, IV.₅

Deficit pažnje – hiperaktivni poremećaj

Većina djece su u jednom razvojnog razdoblju nemirna, nepažljiva, impulzivna. Ti simptomi moraju biti izraženiji od onoga što smatramo prihvatljivim s obzirom na djetetovu dob i razvojni stupanj te u znatnoj mjeri narušavaju funkcioniranje u različitim vidovima djetetova života. Taj poremećaj pažnje koji može biti praćen nemirom i impulzivnošću je razvojni poremećaj samokontrole i nije prouzročen roditeljskim neuspjehom u odgoju niti je znak djetetove „zločestoe“. To je privremeni poremećaj koji u velikoj mjeri nestaje kako dijete odrasta, a istraživanja pokazuju da je izraženiji kod dječaka nego kod djevojčica. Smatra se da su dječaci češće nasilni pa se poteškoće lakše primjećuju.

Kako se ponaša hiperaktivno dijete?

- počinje raditi prije negoli je dobilo upute i shvatilo ih;
- gleda kako rade druga djeca prije negoli što pokuša uraditi samo;
- stalno je u pokretu, sve dodiruje i ne može duže vrijeme sjediti na istom mjestu;
- radi prebrzo i čini nepotrebne pogreške, a ne pogreške povezane s neznanjem;
- na pitanja odgovara prebrzo i ne daje si dovoljno vremena za razmišljanje;
- ne može zapamtiti upute, iako nema teškoća s pamćenjem;
- prelazi s jedne aktivnosti na drugu i rijetko kada završava započete zadatke;
- ima teškoća u organiziranju pismenih radova: oni su obično zbrkani;
- može ponoviti izjave koje su mu rečene prije dosta vremena, a ne može ponoviti one koje su rečene nedavno;
- previše je pričljivo, često prekida razgovor;

ANTONIO COMMERCE

Blajburških žrtava 33

88 000 MOSTAR

- lako posrne i padne, neprestano baca predmete ili mu oni ispadaju iz ruku;
- često napušta klupu i nešto pretražuje po razredu, dok druga djeca mirno sjede;
- ne pazi kad nastavnik nešto objašnjava, gleda nekamo drugdje;
- govori, pjeva i šapće samo sebi;
- ne može izraziti misli na logičan i razumljiv način;
- često kaže: „Ne mogu to učiniti“ i prije negoli pokuša, a lako odustajanje posebno je uočljivo kod novih zadataka;
- lako se povodi za onom djecom koja puno pričaju i prave buku, često potpuno prekine rad da bi im se pridružio.

U razrednoj sredini treba potaknuti svu djecu, pa tako i hiperaktivnu da bilježe što imaju uraditi za zadaću i provjeriti je li dijete sve zabilježilo. Preporuča se da se hiperaktivno dijete smjesti u prvu klupu i da ima što manje stvari na stolu. Poželjno je da takvo dijete ne sjedi pokraj prozora ili vrata jer će podražaji izvan učionice snažno utjecati na fokus pažnje djeteta.

Hiperaktivna djeca imaju i teškoće u stvaranju prijateljstava. Svako hiperaktivno dijete je jedinstveno, ali postoje zajednička načela koja mogu olakšati poštivanje razrednih normi samom djetetu, a i olakšati rad nastavniku i ostaloj djeci. Ta načela su sljedeća:

- pojasniti djeci pravila ponašanja u razredu i jasnu hijerarhiju sankcija za loše ponašanje;

- naglasiti poželjno i pozitivno ponašanje;
- ohrabriti i pohvaliti pozitivnu pažnju;
- komunicirati s djetetom na neagresivan način izbjegavajući ismijavanje, prodike i kritiziranje;
- razlikovati neposlušnost od nemogućnosti („ja ne mogu“, „ja neću“);
- fokusirati se na prioritete u ponašanju, ne više od tri ponašanja odjednom;
- ignorirajte nepoželjna ponašanja.

Nadam se da će ova mala pojašnjenja, pomoći i nastavnicima i roditeljima u radu s djecom koja imaju hiperaktivni poremećaj, odnosno deficit (nedostatak) pažnje.

Milan Orešković, pedagog

Huliganstvo

Ponašanje koje krši pravila društvenih normi, bontona, zakona i opće destruktivno ponašanje nazivamo huliganstvom.

Ovim se terminom opisuje devijantno ponašanje i način življenja uličnih bandi i njihovih članova. Često se povezuje s navijačkim skupinama sportskih klubova, uglavnom ekipnih.

Kako prepoznati huliganstvo?

Huligansko ponašanje usko je povezano s prekršajima zakonskih propisa i to najčešće onih općih zakona koji vrijede za sve ljude.

Ne trebamo ići daleko da bismo u svakidašnjim primjerima prepoznali pojedince i skupine koji se prema drugima i drugačijima odnose netolerantno i vrijeđaju ih po raznim diskriminacijskim osnovama. Takvo se ponašanje može zadržati samo na verbalnim napadima ali nažalost, često prelazi u fizičke obračune s teškim ili čak smrtonosnim posljedicama.

Nadalje, huliganstvo može biti i uništavanje javne i privatne imovine te ugrožavanje opće sigurnosti.

Nerijetko se zlorabljavaju zabranjena sredstva kojima se ometaju sportska i druga društvena događanja.

Kako se društvo bori protiv huliganstva?

Uz preventivne mjere i programe pokušava se na huligansko ponašanje odgovoriti i društvenim sankcijama reguliranim državnim zakonima. U ovisnosti o težini prekršaja huligane se kažnjava različitim zakonskim mjerama kao što su društveno koristan rad, novčane kazne, zatvorske kazne u trajanju do nekoliko godina, zabrana pristupa određenim društvenim događajima te izgon i progon za strane državljane.

Ono što se događa i na ulicama i na utakmicama, kada je u pitanju huliganstvo, samo je odraz stanja i odnosa u našoj društvenoj, gospodarskoj i političkoj situaciji. To je pokazatelj sveukupne društvene stvarnosti i niske razine svijesti o kulturi življenja i međuljudskih odnosa. U takvim okolnostima mladi se nalaze u stanju naglašenih frustracija, odbačenosti i nerazumijevanja starijih i često postaju žrtve huliganskih skupina u koje ulaze kako bi svoje nezadovoljstvo iskazali i tako privukli pozornost. Ne treba zaboraviti da je u mnogim primjerima riječ o lošem ili pogrešnom obiteljskom odgoju koji se kasnije prepoznaje po agresivnim nastupima prema vršnjacima, neistomišljenicima ali i onima koji osuđuju takvo ponašanje. Ne samo osobe, nego su i životinje česta meta huliganskih napada kao i javna i privatna imovina.

U huliganskim skupinama često ćemo prepoznati one koji misle da će svojim mjestom u društvu prijestupnika izboriti ravnopravan položaj među vršnjacima.

Miran Drinovac, I.

Razmišljanje učenika

Privatne škole – prodaja magle, znanja i diploma

Kriminal i korupcija su problemi duboko ukorijenjeni svuda oko nas. Posebno je poražavajuće što se ti problemi često spominju u obrazovanju. Navikli smo o tome slušati kad se otkriju prodaje ispita i slučajevi ucjenjivanja studenata na fakultetima. Međutim, taj fenomen počinje još u osnovnoj ili srednjoj školi. U tu svrhu su se pojedinci i interesne skupine dosjetili osnovati privatne škole, koje niču kao gljive poslije kiše. Ne znam kako bih ih drugačije nazvao nego *škole za lijenu djecu bogatih roditelja*. Što se može očekivati od takvog obrazovanja i čemu ono vodi – nakaradnom školovanju s novim hendikepiranim generacijama. Glavni krivci su roditelji koji upisuju djecu u takve škole. U njima njihova djeca nose etiketu „dijeca bogatih i moćnih roditelja“, a na nju postaju još ponosniji jer često imaju potporu institucija obrazovanja. Možemo se zapitati i kakvi su nastavnici koji rade u takvim školama – kakve su oni škole završili i čemu će naučiti tu djecu. Ili su se, možda, prilagodili zahtjevima roditelja pa im je nekako lakše same sebe zavarati da je ispravno ono što čine. Neka je njima na savjest a institucijama na odgovornost.

Žalosno je slušati vršnjake koji se šale na svoj račun govoreći da su položili ispite, a da nisu ni znali

koje predmete polažu. Još je žalosnije to što će se moja svjedodžba državne srednje škole, sutra diploma državnog fakulteta jednako vrjednovati kao i njihova iz privat-

nih škola i s privatnih fakulteta. Dok mi brojimo neprospavane noći nad knjigom predozirani kavom, neki svoje „redovito“ školovanje provode zureći kroz prozor uz hladno pivo vjerujući kako im je osigurana svijetla budućnost. Želio bih da se o ovome u javnosti govori mnogo više i ozbiljnije kako bi se smanjio kriminal oko nas i da djeca u državnim školama više ne pišu referate o društvenim problemima nego o nečem vrijednom i lijepom.

Mateo Trlin, I,

Zaboravljena umjestnost

Kaligrafija

Svakodnevno se susrećemo s raznim vrstama umjetnosti. Glazba, vizualna umjetnost, književnost... na neki način ispunjavaju našu svakodnevnicu. Susrećemo se s raznim stiliziranim natpisima na plakatima, čestitkama, diplomama ali i drugim predmetima, ambalaži, odjeći pa i tijelu. Ta umjetnost lijepog pisanja naziva se *kaligrafija*. Riječ kaligrafija potječe od grčkih riječi *kalos*-lijepo i *grafein*-pisati, pa se u našem jeziku ova umjetnost naziva još i krasopis. Možemo reći da je svaka svjetska kultura imala svoju umjetnost pisanja. Ovdje ćemo spomenuti one najveće i najpoznatije koje su ostavile veliki trag na svjetsku pisanu kulturu.

Kaligrafija u Europi

Europska kaligrafija temelji se na latiničnom pismu sa Zapada, ali i ćirilničnim pismima i grčkim alfabetom iz istočnih europskih područja. Pisana kultura, a samim time i kaligrafija, u Europi ima dugačku tradiciju i povijest. Seže još u razdoblje antike, a svoj procvat doživljava u srednjem vijeku. Antički spisi uglavnom su ispisivani na svitcima papirusa, da bi te svitke u srednjem vijeku zamijenili kodeksi – listovi povezani u cjelinu, kao preteče suvremenih knjiga. Antički spisi na papirusu pisani su pisaljka od trske da bi ih u srednjem vijeku zamijenile pisaljke od gušćjeg pera, a u suvremenoj kaligrafiji metalna pera različitih izvedbi. Srednjovjekovne knjige, odnosno kodeksi od pergamene (tanke podloge za pisanje od životinjske kože), prepisivale su se u samostanima, središtima kulture i pismenosti. Tako su na Zapadu nastali razni fontovi od kojih su najpoznatiji: gotički, italski, romanski... Izumom tiskarskoga stroja u 15. stoljeću, kaligrafija gubi svoju važnost. Danas su rijetki profesionalni kaligrafi, ali se očuvalo umijeće lijepog pisanja.

Islamska kaligrafija

Islamskom kaligrafijom nazivamo kaligrafiju na arapskom jeziku i drugim jezicima koji koriste arapsko pismo. Nastala je objavom Kur'ana i

vrhunac dostigla u okrilju islama. Kako islamska tradicija zabranjuje likovno prikazivanje čovjeka i životinjskoga svijeta, islamski umjetnici su svoj trud i vještinu izražavali stiliziranom pisanom riječju. Vremenom je stvoreno više različitih fontova, od kojih je najstarije uglato, geometrijsko tzv. *kufsko pismo*. Potječe iz 8. stoljeća, nazvano po gradu Kufi u Iraku gdje je i nastalo. Širenje islama na ostala nearapska područja također je utjecalo na razvoj kaligrafije. Nastaju novi fontovi od kojih su najpoznatiji *farsi* ili *nestalik* iz današnjega Irana, *sulus*, *muhakkak* i *divani* iz današnje Turske, a kaligrafi svoje umijeće izražavaju kombiniranjem slova u različite oblike biljnoga i životinjskoga svijeta. Arapska kaligrafija se piše posebnom pisaljkom od *ney*-trske ili bambusa iz područja današnjega Irana i Afganistana, ručno spravljenom tintom na ručno izrađenom papiru, koji se premazuje bjelanjkom te se suši nekoliko mjeseci. Islamska kaligrafija je toliko razvijena i prefinjena umjetnost da se na mnogim sveučilištima u svijetu izučava kao posebna disciplina.

Kaligrafija na Dalekom Istoku

Najpoznatija kaligrafska umjetnost na Dalekom Istoku jest kineska. Pod pojmom kineske kaligrafije razumijevamo onu koja koristi kinesko pismo. Rasprostranjena je u Japanu, Koreji i djelomice u Vijetnamu, kamo se širila napredovanjem budizma. Kineska kaligrafija je jedna od najstarijih na svijetu, a njezina tradicija je dugačka oko četiri tisuće godina. Piše se kistom koji se drži okomito. Uz kistove su nužni kamen za tuš i štapići od tuša koji se ribaju i miješaju s vinom ili vodom te tako nastaje gusta tinta kojom se piše na tankom papiru. Kaligrafija je uz slikarstvo najcjenjenija umjetnost

na Dalekom Istoku, a osim estetske ima i duhovnu vrijednost. Postoje razni fontovi od kojih su najznačajniji *shu fua*, koji opisuje osobnost kaligrafa, zatim *kai shu*, koji se primjenjuje u tiskarstvu, dok se za dnevne potrebe koristi *king shu*. Za vrijeme Kineskog carstva bilo je obavezno da car bude vješt u kaligrafiji jer utječe i na unutarnje čovjekovo stanje. Danas je kineska kaligrafija jedna od najrasprostranjenijih na svijetu, a umijeće kaligrafa se ogleda u virtuoznosti ispisivanja slova.

Duško Bošković, III.

Mostar Airport

Učenci na praksi

• STVARANJE SVIJETA •

• U početku stvori Bog nebo i zemlju. Zemlja bijaše pusta i prazna... To bijaše dan prvi!

• Bog reče: Neka se skupi voda da bi se pokazalo kopno. Bog reče kopnu: Ti si zemlja, a nakupljenoj vodi; Ti si more... To bijaše dan drugi!

• Bog reče: Neka proklija zemlja zelenilom; stablima plodnosnim. Bog vide da su dobri... To bijaše dan treći!

• Bog reče: Neka na nebu budu dva svjetila. Veće vladaj danju, a manje noću... To bijaše dan četvrti!

• Bog reče: Neka u vodi plivaju ribe, ptice neka lete nad zemljom. Na zemlji neka žive sve vrste životinja... To bijaše dan peti!

• Bog reče: Načinimo čovjeka na svoju sliku i priliku, sebi slične. Njima ću povjeriti zemlju... To bijaše dan šesti!

• Sedmi dan blagujemo dan Gospodnji jer se Bog sedmi dan odmarao.

LORENA SOLDO 1.

Humskom zemljom u Zaljev hrvatskih svetaca

Rijetka su mjesta na ovim prostorima gdje naši profesori, uvijek željni putovanja i druženja, nisu zalazili i otkrivali kulturna blaga i prirodne ljepote. Nije trebalo dugo razmišljati i odabrati mirni zaljev Boke kotorske, biser Jadrana i prebogat rizinicu povijesnog naslijeđa, za naše odredište. Naša ideja se svadjela kolegama iz Srednje strojarske, Srednje građevinske i Srednje likovne škole s kojima smo, okupljeni za Dan učitelja u vedro i toplo listopadsko jutro, krenuli put juga.

Kroz Hercegovinu

Pred nama je temeljito isplaniran ali u isto vrijeme opušten cjelodnevni izlet. Ostaje nam usput preuzeti nekoliko kolega pa smo dolinom Neretve, preko Čapljinje i Dubravske visoravni ispunili autobus do posljednjeg mjesta. Rosom okupana i suncem obasjana kršovita Humska zemlja neobično nam je otvarala putove i pružala pogled iznad Stoca i Ljubinja na prostrano Popovo polje. Nisu rijetki među nama koji ovim krajem prolaze prvi put, a mnogi su se rado prisjetili našega izleta u Vjetrenicu koja ostaje za nama na zapadnoj strani polja. Prolazimo pored Tvrdoškog manastira i ulazimo u Trebinje željni prve jutarnje kave i hlada trebinjskih platana. Znatizeljni su vrijeme iskoristili pohodom trebinjskoj katedrali, staroj gradskoj jezgri i prigodnom sajmu knjige na trgu. Obogaćeni novim lijepim iskustvima i susretom s ovim živopisnim gradom na Trebišnjici, upućujemo se prema crnogorskoj granici. Ljubazni graničari nam poželješ dobrodušlicu, uredno naplatiš cestarinu i s osmijehom nas ispratiše dalje. Ubrzo se na obzorju ukaza Bokokotorski zaljev koji nas svojom ljepotom očara na samom početku. Kroz Herceg-Novi, rodno mjesto svetog Leopolda Mandića, ovoga puta prolazimo bez zaustavljanja.

Susret s Gospom od Škrpjela

Da bismo stigli do našeg prvog odredišta u Boki morali smo okružiti dobar dio zaljeva autobusom. Ljepota Boke kotorske ostavlja na nas dubok dojam dok promatramo kako se moćne planine Orijen i Lovćen strovaljuju u pitomi smaragdni zaljev.

U Perastu nas dočeka barka koja će nas odvesti na kamenjem sazdanim otočiću sa svetištem čudotvorne Gospe od Škrpjela. Tu nas je dočekao naš domaćin i upravitelj svetišta mons. Srećko Majić.

Vrijeme je isplelo legende o postanku ovog zavjetnog otoka, kako se čini, jedinstvenog na svijetu. O tome nam vješto i znalački pripovijeda don Srećko provodeći nas kroz baroknu crkvu Uznesenja Blažene Djevice Marije, muzej i galeriju svetišta. Crkvu krase nebrojeno mnoštvo umjetnina, od prekrasnog mramornog oltara postavljena na prvobitni škrpjel, kako je narod nazivao ovdje kamen tog istog podmorskog masiva. Tijekom stoljeća nasipanjem kamenja i potapanjem starih isluženih jedrenjaka površina otočića se postupno povećavala i dobila sadašnji oblik. Osobito su dojmivi srebrni i zlatni ornamenti na zidovima crkve koje su vjernici kao zavjetni dar Gospi stoljećima

donosili u svetište i tako čine i u današnje dane. Domaćin nam ispriča i o Perastu kao najstarijem gradiću u Boki s mnoštvom crkava i baroknih palača te najstarijom pomorskom školom na istočnoj jadranskoj obali. Kasnije nas je ugostio u župnoj kući gdje smo se na prostranoj terasi zadržali na objedu i podnevnom odmoru.

Zaljevom do Kotora

Ljubazni don Srećko nas je ispratio do barke i poželio nam sretan i ugodan nastavak putovanja prema Kotoru. Najprije otplovismo mirnim morem do monumentalne crkve Rođenja Blažene Djevice Marije u Prčanju koja je najveća crkva u Boki izgrađena u renesansno-baroknom stilu. Ovo malo mjesto zanosnog mediteranskog krajobraza bilo je domovina bokeljskih ratnika. U 18. stoljeću doseže vrhunac svoje gospodarske moći.

More nas ponese u najveći grad Boke, Kotor opasan srednjovjekovnim zidinama, sjedište kotorskoga biskupa i drevne kotorske biskupije. Ovaj grad veoma rano dolazi u dodir s kršćanstvom čemu su pogodovali dobri rimski kopneni i morski putovi. Gradom dominira katedrala sv. Tripuna u kojoj nas je dočekaao sam kotorski biskup mons. Ilija Janjić. Zanimljivo je da kotorska biskupija koja danas broji desetak tisuća katolika nema nijednoga domaćega svećenika, pa i sam biskup je rodom iz Vidovica, kod Orašja u Posavini. Upoznao nas je s prebogatom poviješću grada Kotora, kotorske biskupije i katedrale. U granicama današnje kotorske biskupije nalaze se i starokršćanska biskupska sjedišta u Risanu i Budvi. Biskup nam je u ovoj katedrali, posvećenoj mučeniku Tripunu iz vremena ranoga kršćanstva, udijelio svoj pastirski blagoslov i proveo nas uskim kotorskim ulicama do crkve blažene Ozane. Tu je izložen njezin sarkofag koji privlači mnoštvo vjernika na zavjetne molitve. Osim o blaženoj Ozani, otac biskup nam je zborio i o bl. Graciji iz Mula i službenici Božjoj Ani Mariji Marović, velikim imenima Crkve u

Hrvata. Kotorska se biskupija s pravom zato naziva Zaljevom hrvatskih svetaca.

Putopis o Boki bilo bi nepravедno završiti klasičnim ukalupljenim zaključkom o povratku zadovoljnih putnika kući istim ili sličnim putem. Ovakvo putovanje to nikako ne zasluđuje. Možemo samo reći da se stečeni dojmovi teško mogu ispriopovijedati u obliku kratke kronologije, a još teže među njima izdvojiti onaj koji bi se pojedinom čitatelju učinio posebno privlačnim. Nećemo završiti niti nekim stihovima, iako ih je o Boki prepuna riznica. I takav bi završetak bio preobičan za silnu raskoš, kojom su naše žedne oči i duše ispunili očaravajući krajolici i suncem pozlaćeno more. Pitomi kamen starih crkva podario nam je mir i spokoj i zadovoljne nas ispratio prema našoj Hercegovini..

Završit ćemo najjednostavnije i najiskrenije:
Boko Kotorska, do skorog viđenja!

Uredništvo

Razglednica s ekskurzije

Kraj travnja i početak svibnja 2012. godine proveli smo na jednom od najradosnijih događaja u srednjoj školi – maturalskoj ekskurziji. Kako su neki naši prijatelji iz raznih razloga propustili ovaj događaj nismo bili u punom sastavu, pridružili su nam se učenici Srednje građevinske škole. Od mnogih ponuda inozemnih putovanja koje su nam pristigle od domaćih putničkih agencija, odlučili smo se za srednjoeuropske metropole. Budimpešta, Prag i Beč bili su naša odredišta.

U travanjsko predvečerje pošli smo iz Mostara, a u Mađarsku stigli u ranim jutarnjim satima. Po dolasku u mađarsku prijestolnicu započinje naša avantura. Andraševom avenijom došli smo do Trga heroja. Iz Pešte u Budim prešli smo lančanim mostom Szecheny i obišli dvorac Budim, Ribarsku utvrdu, cr-

kvu sv. Matije i Citadelu na Gelletu odakle se pruža panoramski pogled na čitav grad. Toga je dana programom bila predviđena večera u restoranu Csardi pokraj F1 staze *Hungaroring*. Poslije iscrpnoga dana, opuštanje i druženje u hotelu.

Sutradan nastavljamo putovanje prema Pragu, češkom glavnom gradu. Češka je prije svega zemlja vrhunskoga piva, hokeja i lijepih žena, pa je svatko mogao pronaći nešto što ga zanima. Prag smo, čini mi se, prešli uzduž i poprijeko i otkrili mnoga njegova blaga. Nacionalni muzej na Vjenceslavovu trgu, Starogradaški trg, toranj Orloj te poznata Židovska ulica samo su neke od lokacija koje smo obišli. Ručali smo na rijeci Vltavi, na brodu uz pogled na crkvu svetih Petra i Pavla u Vyšehradu. Slobodno vrijeme svatko je upotpunio na svoj način.

Posjetili smo i dvorac u predgrađu Praga – Karlštajn, Hradčane, a dio grada gdje se nalazi kraljevska palača te crkva sv. Vida malo smo detaljnije obišli i preko Vltave i Karlova mosta nastavili dalje. Neki su tražili pivnice, neki šopingirali, neki igrali tenis ili provodili vrijeme na bazenu. Dio muške ekipe se družio s razrednicima Marinom Zardrom i Mariom Bubalom uz nogomet. Dakako da naša avantura ne bi bila potpuna bez ludog češkog noćnog provoda u popularnom disku Karlovy Lazne.

Stigli smo i do Austrije. U Beču smo obilazili znamenitosti poput gradske vijećnice Rathaus, dvorca Belvedere, zavjetne crkve, Muzeja povijesti i umjetnosti, a slobodno vrijeme proveli na trgu Graben. Posjetili smo palaču Hofburg, a uspjeli smo svratiti i do dvorca Schönbrunn. Uslijedio je povratak u grad i zabava u luna-parku Prater.

Nakon svih ovih doživljaja, nezaboravnih iskustava i provoda, pomalo iscrpljeni krenuli smo prema

svojoj Hercegovini. Ovo je bilo prelijepo iskustvo, stotinu puta prepričavano. Svakoj generaciji želim slično iskustvo ekskurzije jer će zasigurno imati nezaboravna sjećanja. Velika hvala i našim razrednicima, ravnatelju i svima koji su nam pružili podršku i bili dio ove nezaboravne avanture.

Slaven Džakula, IV.₃

Profesor Marko Goluža

(1954. - 2012.)

...
*Al ostat će zato poslije mene
Na prvoj kamenoj gromači
Iz nekih dobrih
I bolnih ruka
Procvala
Cvjetna
Poruka*

(Mak Dizdar, Poruka)

Veličina ljudskoga djela ne mjeri se postignutim, nego načinom života kojim je to postignuto. U listopadu 2012. godine napustio nas je dragi kolega, prijatelj i čovjek koji je ispratio mnoge generacije učenika. S Markom smo izgubili ne samo profesora, kolegu i suradnika nego posebno - prijatelja. Izgubili smo dragu osobu kojoj je svaka rečenica bila duhovita, rečenica koja je širila optimizam, rečenica koja je s njegovim godinama svima nama postajala sve potrebnijom. Izgubili smo čovjeka koji je znao da će i sutra doći novi dan i da je vrijedno biti strpljiv, uporan i dosljedan.

Izgubili smo čovjeka koji je uvijek skroman, pošten i vođen osjećajem odgovornosti, iza suzdržane vanjštine skrivao veliku osjećajnost. Njegovo djelovanje bilo je uvijek usmjerenost k jednoj želji: da svu svoju snagu iskoristi za dobrobit svoje radne sredine, za dobrobit mladih i ponajviše svoje obitelji. Onaj koga je smatrao svojim prijateljem, uvijek se mogao pouzdati u njega. I poradi toga njegova obitelj može biti ponosna.

Dragi profesore i dragi kolega, ostala je praznina koju je teško ispuniti, ali sjećanjem na Tebe oživljavamo uspomene koje ne dopuštaju zaboravu da nam te vječno uzme.

Gospodin ti bio svjetlost i spasenje!

Učenici i djelatnici Srednje prometne škole

Škola snowboarda

Oprema, odjeća i zaštita

Za početak treba nabaviti osnovnu opremu: buce, jaknu i hlače. Ostalo možete nabaviti kada savladate osnove snowboardinga.

Board – daska s vezovima. Izbor daske i vezova ovisi o stilu boardanja za koji se odlučite.

Svoj stil vožnje točno možete odrediti tek nakon nekog vremena zbog čega je najbolje za početak prvih nekoliko puta unajmiti snowboard – dasku za početnike.

Cipele za snowboard – buce. I izbor buca ovisi o stilu vožnje, a svodi se na izbor između tvrdih i mekih buca. Nabavite buce u kojima se osjećate ugodno. Informacije o nabavci možete potražiti preko interneta.

Kaciga i naočale. Kaciga je najvažnija i idealno bi bilo da ima oznaku FIS-a. Spašava i štiti glavu u slučaju sudara s ostalim osobama na stazi ili prilikom udarca o stabla ili kamenje, a štiti i od hladnoće.

Nošenje snowboarda

1. nošenje ispod ruke s vezovima prema van

2. nošenje na leđima s vezovima u smjeru kretanja

Skijalište

Gotovo sva skijališta imaju dobro pripremljene široke staze za početnike - "plave" staze, laganog nagiba od 10 do 15 stupnjeva. Obično su opremljene tanjurićem ili sidrom za dolazak na vrh.

Prije korištenja snowboarda treba se ugrijati i razgibati. Posebno treba obratiti pozornost na mišiće i zglobove koji se najviše koriste u vožnji: noge, kukove, leđa i vrat.

Podesite opremu, učvrstite/uglavite buce u vezove i eto vas na dasci.

Otklizavanje

Za početak se probajte odgurivati s uglavljenom prednjom nogom a odvezanom stražnjom nogom na ravnoj podlozi. Kada ste postigli određeno ubrzanje pokušajte kao na slici staviti zadnju nogu ispred zadnjeg veza ili na vez i tako otklizavati. Prednja noga bi trebala biti malo savijena u koljenu, a težina prebačena na nju kako ne biste izgubili ravnotežu. Težina gotovo uvijek treba biti na prednjoj nozi, a nikako na stražnjoj. Pokušavajte što dulje zadržati zadnju nogu na boardu.

Nešto o padanju

- U snowboardingu su oba stopala postavljena ustranu i na jednoj su dasci, a vezovi se ne otvaraju kod pada i zbog toga su cipele mekše.

- Prije nego što ćete pasti, dovedite svoje tijelo u niži položaj savijajući koljena i spuštajući težište tako da prvo donjim dijelom tijela dotaknete snijeg. Savijte ruku u zglobu lakta, napravite kontakt sa snijegom donjom stranom podlaktice i zaštitite glavu.

- Uvijek padajte na leđa. Padanje licem je mnogo opasnije.

Okomito otklizavanje

Kada možete sigurno održavati ravnotežu, više puta ustajati i sjedati, možete krenuti dalje. Dok stojite, stražnja strana boarda je ukopana u snijeg i sprječava vam kretanje niz padinu. Lagano otpustite kut pod kojim su vam pete u odnosu na padinu i počete ćete se lagano klizati niz stazu. Cilj vježbe je otklizati metar-dva te se zaustaviti bez pada. S rubnicima kontrolirate svoje spuštanje i brzinu. Ovu vježbu ponovite nekoliko puta: uspnite se na vrh, „zavežite“ board, ustanite i spuštajte se kontrolirajući brzinu. Nakon nekoliko pokušaja i pada

dovala trebali biste savladati proklizavanje u kojemu ste leđima okrenuti vrhu s koga ste krenuli.

Nakon što ste ovako savladali spuštanje niz stazu, vježbajte otklizavanje okrenuti prsima prema vrhu.

Ove vježbe je važno savladati jer su bitne za ravnotežu i upravljanje brzinom boarda.

Otklizavanje u stranu

Sljedeće što treba naučiti je kako se kretati lijevo ili desno otklizavanjem. Napravite isto kao i ranije, ustanite s „daskom“ na nogama i održavajte ravnotežu raširenim rukama. Nagnite se lagano u smjeru prednje noge prebacujući težinu na nju i krenite s otklizavanjem smanjujući kut između daske i staze.

Usporite ćete i zaustaviti se tako što se uspravite, postavite dasku paralelno u odnosu na padinu i prenesete težinu na gornji rubnik. Prijenosom težine na opisani način, ali na drugu nogu krenut ćete u drugu stranu.

Pokušajte se tako kretati na istom rubniku u koso spustu s jedne na drugu stranu staze.

Zavoji - zaokreti (osnove)

Nakon što se svladaju osnove može se početi s učenjem okreta, odnosno tehnike prelaska iz kosog spusta na prstima u kosi spust na petama i obratno.

Za početnika je to najteži način promjene smjera kretanja. Smjer kretanja mijenja se prebacivanjem težine s jednog na drugi rubnik daske.

Promjena smjera kretanja

Postoje tri bitna koraka za izvođenje zavoja:

- Pogledajte u smjeru u kojem se želite okrenuti
- Prebacite težinu na prednju nogu
- Lagano zarotirajte tijelo i napravite okret prebacujući težinu s jednog rubnika na drugi.

Pokušajte se tako kretati niz stazu tvoreći slovo Z.

Skijanje na dasci je opasan sport koji može dovesti do ozbiljnih ozljeda pa i do smrti. Budite pažljivi!

Ovo su osnove, svi ostali podaci mogu se naći na internetu. Dobra vožnja je stvar vježbanja.

Stručnjaci zagovaraju da ne započinjete vožnju snowboarda bez pravilne obuke i adekvatne zaštitne opreme. Sretno!

Pripremio: Josip Šapina, prof.

Sportski rezultati školske 2011./2012. godine

SKIJANJE – prvenstvo osnovnih i srednjih škola grada Mostara

Natjecanje je održano 3. ožujka 2012. godine na Rujištu.

Sudjelovali su: Marko Bošnjak, Matej Pranić, Ivan Gavranović i Robert Hasić.

Osvojili smo šesto mjesto.

STOLNI TENIS (M)

Natjecanje je održano 6. ožujka 2012. u dvorani stolnoteniskog kluba. Nastupilo je 17 ekipa. U igri za treće mjesto pobijedili smo Srednju elektrotehničku školu Ruđera Boškovića.

Školu su predstavljali: Matej Marić, Anđelo Knezović, Romano Golemac i Boris Škutor. Osvojili smo treće mjesto.

STOLNI TENIS (Ž)

Natjecanje je održano 7. ožujka 2012., a nastupilo je 15 ekipa.

Školu su predstavljale: Kristina Prga, Anja Tambić i Marina Maračić.

ŠKOLA SPORTSKOG PENJANJA

Od ove školske godine među sportove u kojima sudjelujemo uvrstili smo i sportsko penjanje. Učenici su obučavani u dvorani na umjetnoj stijeni visine 5 metara (boulder). Školu obuke je vodio profesor sporta i tjelesnog odgoja Vedran Ugljen, predsjednik Alpinističkog sportskog penjačkog kluba Neretva iz Mostara.

Obuku su prošli sljedeći učenici: Josipa Brečić, Ana Miličević, David Anić, Filip Smoljan, Ante Zubac, Bruno Čović, Anto Totić, Josip Vuković, Ivan Tomić, Ivo Šimunović, Antonio Perić i Ivan Buntić.

ODBOJKA (M)

Prvi put smo osvojili prvo mjesto u ovom sportu.

Za natjecanje se prijavilo 16 ekipa podijeljenih u četiri skupine.

U završnici smo pobijedili ekipu Ekonomsko-ugostiteljsko-turističke škole.

Na ovaj uspjeh smo osobito ponosni jer se pripremamo pod vedrim nebom i bez osnovnih uvjeta. Ustrajnošću i entuzijazmom učenika pokazali smo da se naš trud isplati, ali u isto vrijeme poslali

poruku odgovornima da nam je konačno potrebna sportska dvorana. Zaslužni za ovaj veliki uspjeh su učenici: Josip Pavlović, Marko Bokšić, Julijan Marić, Predrag Lukić, Josip Ereiz, Nikola Miljko, Nikola Totić, Mateo Obrovac, Božo Pavlović i Ante Zubac.

ATLETIKA

Drugo kolo atletike održano je 18. travnja 2012. godine na stadionu HŠK Zrinjski.

U disciplini na 400 m trčao je Anto Totić, a u skoku u dalj nas je predstavljao Julijan Marić, koji je osvojio četvrto mjesto.

S proglašenja najuspješnijih ekipa u šk. 2011./12.

Sportski rezultati školske 2012./2013. godine

KROS

Krosom su 29. rujna 2012. godine otvorena ovogodišnja sportska natjecanja. U trci su sudjelovali Vladimir Boras, Tomislav Ramljak i Matej Musa.

ATLETIKA

Prvo kolo atletike održano je 10. listopada 2012. godine na stadionu HŠK Zrinjski

Sudjelovali su sljedeći učenici:

- 100 m učenici: Daniel Knezović, Luka Ćorić i Anto Totić

- 100 m učenice: Tatjana Džeba i Nevenka Vučić

- 800 m učenici: Josip Ereiz, Predrag Lukić i Bernard Golemac

- 800 m učenice: Milijana Pokrajčić i Ana Ereš

- bacanje kugle: Erika Nakić, Ana Ereš, Tomislav Hubijar i Luka Jurić.

Josip Ereiz je osvojio prvo mjesto i zlatnu medalju na 800 m među 54 prijavljena natjecatelja, dok je **Erika Nakić** u bacanju kugle osvojila drugo mjesto i srebrnu medalju među 38 prijavljenih natjecateljica.

MALI NOGOMET (M)

Nakon tri godine stanke ponovno je organizirano natjecanje u ovom sportu.

Za natjecanje se prijavilo 20 ekipa podijeljenih u četiri skupine.

Natjecanja su se odvijala na SRC Kantarevac i u dvorani u Sjevernom logoru.

Na kraju natjecanja naša škola osvojila je treće mjesto i brončanu medalju.

Ovo je još jedan veliki uspjeh naše škole u sportskom natjecanju jer niti za ovaj sport škola nema vlastiti teren.

Naša ekipa je bila u sljedećem sastavu: Josip Erić, Daniel Knezović, Marko Vištica, Predrag Lukić, Stjepan Spajić, Stjepan Šutalo, Mateo Krešić, Marko Ereš, Tomislav Pinjušić, Mladen Knezović, Nikola Totić, Anto Totić, Ivan Marković, Luka Čorić, Bernard Golemac, Anton Planinić i Ivan Perić.

ŠAH

U spomen na profesora Ivana Bunožu, velikog ljubitelja te igre i voditelja šahovske sekcije, i ove godine smo organizirali turnir škole u šahu.

Za natjecanje se prijavilo 23 učenika.

Najbolji su: prvo mjesto - Emir –Nino Sadiković
drugo mjesto - Bogoljub Draško
treće mjesto - Dean Škobalj.

Šahovsko prvenstvo srednjih škola

Na ovogodišnjem prvenstvu srednjih škola grada Mostara sudjelovalo je 13 ekipa.

Natjecanje je organizirano u Gimnaziji Mostar, 15. prosinca 2012. god. Odigrana su četiri kola po švicarskom sustavu.

Našu školu su predstavljali: Emir –Nino Sadiković, Bogoljub Draško i Dean Škobalj.

Zauzeli smo peto mjesto. U pojedinačnim rezultatima ističemo peto mjesto Emira-Nine Sadikovića.

Voljeli bismo kada bi se u šahovsku sekciju i natjecanja uključile i naše učenice jer smo sigurni da i među njima ima talentiranih šahistica.

STOLNI TENIS

Pojedinačno natjecanje Srednje prometne škole (M), 29. siječnja 2013. godine.

Natjecala su se 32 učenika: prvo mjesto - Matej Marić

drugo mjesto - Nikola Jurić

treće mjesto - Matej Futač

četvrto mjesto - Daniel Knezović.

Pojedinačno natjecanje Srednje prometne škole (Ž), 30. siječnja 2013. godine.

Natjecalo se osam učenica: prvo mjesto - Maja Tomić

drugo mjesto - Anamarija Gugić

treće mjesto - Kristina Pažin

četvrto mjesto - Roberta Šimunović.

STOLNI TENIS (M) EKIPNO

Natjecanje srednjih škola Grada Mostara

Naši učenici su ove školske godine postigli još jedan vrlo vrijedan uspjeh osvojivši pehar za prvo mjesto. Tim uspjehom smo stekli pravo sudjelovanja u natjecanju na federalnoj razini.

Natjecanje se održalo 19. veljače 2013. u dvorani stolnoteniskog kluba. Ukupno je nastupilo 20 ekipa. U završnici smo pobijedili ekipu Srednje građevinske škole Jurja Dalmatinca.

Pehar i zlatne medalje su osvojili: Matej Marić, Boris Škutor i Nikola Jurić.

NAJUSPJEŠNIJI SPORTAŠI

Najbolji sportaš godine i generacije je **PRE-DRAG LUKIĆ**, učenik IV.₅ razreda zbog velikog doprinosa na natjecanjima u atletici, odbojci, nogometu i u rukometu.

Analizirajući sportske uspjehe od 2000. godine, **MATEJ MARIĆ**, učenik IV.₃ zaslužuje naslov **najtrofejnijeg učenika desetljeća**. Kroz sve četiri godine školovanja na stolnoteniskim natjecanjima je sa svojom ekipom osvojio neko od prva tri mjesta i školsku riznicu obogatio s četiri pehara. Uredništvo se pridružuje čestitkama za postignute uspjehe!

*Josip Šapina, prof.
Ante Andričić, prof.*

	8							9
	4	3	8					
	9		7			3		
9			3					2
3			6	4				1
5				7				6
		7			3		2	
					8	9	6	
2								5

- Ivice, znaš li brojati do deset?
- Znam: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
- A znaš li dalje?
- Znam: dečko, dama, kralj, as!

- Pita učiteljica Ivicu:
- Ako tvoj tata kupi tri boce vina, a svaku plati osam maraka, za koliko je kupio vina?
 - Za jedan dan!

Pravila i upute

Igru igrate tako da ispunite tablicu u kojoj svaki vodoravni redak, svaki stupac i svaki 3 x 3 kvadrat sadrži brojeve od 1 do 9. Svaki broj se u određenom retku/stupcu/kvadratu smije pojaviti samo jedanput. Dane brojeve u tablici nije moguće promijeniti niti pomaknuti. Igra se rješava obzirom na dane brojeve i ima samo jedno moguće rješenje.

Anica Madžar, prof.

- Dječak plače na ulici
Nailazi policajac i pita ga:
- Zašto tako plačeš maleni?
 - Zato što ne znam drugačije.

Sjede Mujo i Fata na kauču i kaže ti Mujo Fati
“Šta je tebi Fato bolje, iPhone ili iPad”???

Kaže Fata:”Ne znam ja Mujo bogami, meni je ajvar najbolji!!!

Kaže Perica učiteljici

- Napisao sam pjesmicu o seksu
- Hmm...Perice, ajd da čujemo
- Ustanem rano, idem u školu, učim... malo se igram, pa onda opet učim... i tako ponovo svaki dan
- Pa dobro Perice, a gdje je tu seks?
- Pjesma se zove”Hebeš takav život”.

Perica traži od dede:

- Daj mi 500 eura!
- Nemam, sine!
- Daj pare da ne kažem babi da si na Fejsbuku napisao da si udovac!

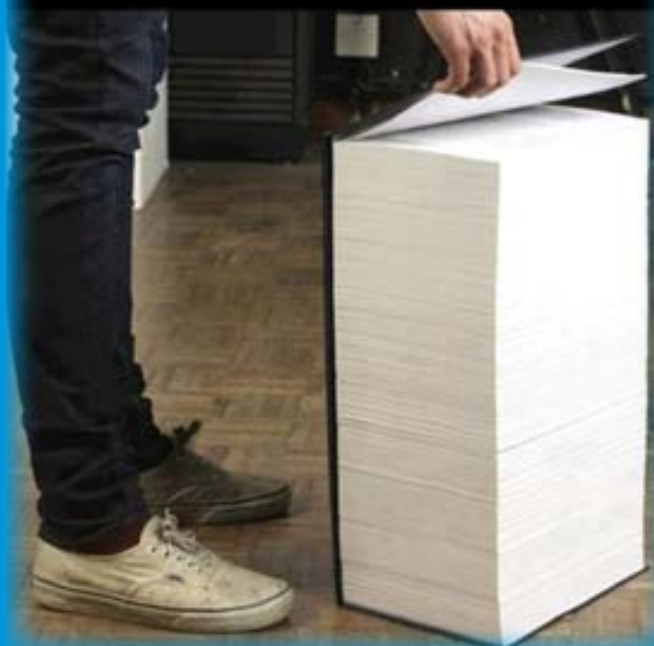

Ono što te ne ubije

to te ojača

PRIRUČNIK "KAKO RAZUMJETI ŽENE" KONAČNO JE OBJAVLJEN...

Šetaju dvije plavuše parkom. Kaže jedna:

- Vidi, knjiga! Ajde da je vratimo vlasniku!
- Kako da znamo ko je vlasnik?
- E, jesi glupa, pa vidiš da piše Ivo Andrić!

Imate li ovo u veličini za ljude koji ponekad nešto i pojedu...?

OPET SI U SNU RUŽNO GOVORIO O MENI!!!

NIJE ISTINA! UOPĆE NISAM SPAVAO...

ZAHVALE SPONZORIMA LISTA I ŠKOLE

**MINISTARSTVO PROSVJETE,
ZNANOSTI, KULTURE I ŠPORTA
HERCEGOVAČKO-NERETVANSKE
ŽUPANIJE**

GTZ-Stručno obrazovanje
Splitska 14, 71000 Sarajevo

EU VET 3 BiH

Posebna zahvala
Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

**GRAD
MOSTAR**

**ŽELJEZNICE
FEDERACIJE
BOSNE I HERCEGOVINE**

GUMA M d.o.o.

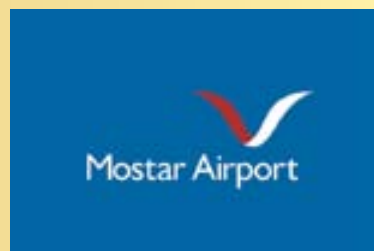
Bišće Polje bb 88100 MOSTAR
Tel. +387 36 352 900, Fax.+387 36 352 901
www.gumam.com

**FOTO VIDEO
PEHAR**
VL. MARIJAN PEHAR
MOSTAR,
Kralja Tomislava b.b.

Posebnu zahvalnost upućujemo našim dugogodišnjim partnerima koji su, primivši naše učenike na praksu, omogućili da se nastavni proces odvija bez poteškoća.

- Hrvatska pošta d.o.o Mostar
- Agram d.o.o. Ljubuški, podružnice: Mostar, Čapljina, Čitluk, Rama
- CROAUTO d.o.o. – tehnički pregled Mostar
- Asocijacija AMK BiH Mostar
- AMK Mostar
- Autokuća EL & GO Stolac
- P.U. Mostar
- P.U. Čapljina
- Auto Animo IVECO Mostar
- Željeznice Federacije BiH, Mostar
- Apro mehanizacija d.d. Mostar
- Mostar BUS d.o.o. Mostar
- J.P. CESTE d.d. Mostar
- Globtour Međugorje
- Autoprevoz teretni promet d.o.o. Mostar
- Autoprevoz putnički saobraćaj d.d. Mostar
- ASD Mostar
- A. O. LEKO Mostar
- AUTOHERC Čapljina
- ARENTA Mostar
- Auto-Nuić Mostar
- Auto-servis "Nino"
- Investing Mostar
- Nada Auto Mostar
- Autoservis BOŠA Mostar
- Autoservis NIKDAŠ Mostar
- ... druga poduzeća, ustanove i autoservisi za automehaničare, vozače motornih vozila i tehničare cestovnog prometa.

SUTON
grafička industrija

SIMPLY CLEVER
PARTS d.o.o.

g - tour međugorje
Poduzeće za turizam i ugostiteljstvo
BIH - 88266 MEDUGORJE

